

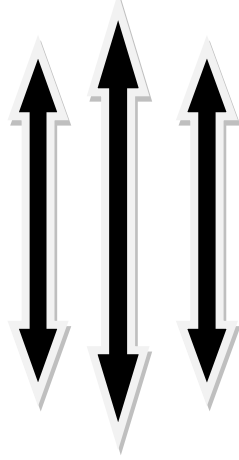
शिखर नगरपालिकाको नवौं नगरसभामा

प्रस्तुत

आ.व.०७८/०७९ को

नीति, कार्यक्रम तथा बजेट

आ.व. २०७८।०७९

शिखर नगरपालिका

तल्कोट, डोटी

मिति :- २०७८/०३/१०

सम्बत २०७८ सालको नीति नं. ०१
आर्थिक बर्ष २०७८/०७९ को नीति कार्यक्रम तथा बजेट

मिति :- २०७८/०३/१०

शिखर नगरपालिका प्रमुख, उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, नगर सभाका सदस्यहरु, लयात उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरु
सर्वप्रथम शिखर नगरपालिकाको नगर सभा नवौं अधिवेशनमा हार्दिक स्वागत गर्दछु।
नगरसभाका अध्यक्ष एवं नगर प्रमुख ज्यू
नगर उप प्रमुख ज्यू
बडा अध्यक्ष ज्यूहरु लगायत नगरसभाका सबै सदस्य ज्यूहरु
उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरु !!!

शिखर नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७८।०७९ को नीति तथा कार्यक्रम, यस गरिमामय नगर सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा मलाई अत्यन्तै खुसी लागेको छ। यस अवसरमा म नेपालको संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको स्थापना र स्थानीय स्वशासनको लागि नेपाली जनताले गर्दै आएको ऐतिहासिक जनआन्दोलनहरुमा वलिदान गर्ने शहीदहरु प्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दछु। नगरवासीले दिएको अगाढ माया र ममताबाट प्रेरित भई मैले शिखर नगरपालिकालाई सांस्कृतिक-जीवन्त नगरका रूपमा अगाडि बढाई नेपालमा नगरको गौरवलाई उच्च राख्न केही महत्वपूर्ण नीति तथा कार्यक्रम नगर सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवको अनुभूति गरेको छु।

शिखर नगरपालिकाको आगामी आ.व.को नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा लोककल्याणकारी अवधारणा, संविधानले परिकल्पना गरेको समाजवादतर्फको यात्रा र विकासको क्रममा आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक रूपमा पछाडि परेका समुदायहरु समेतलाई मध्यनजर गर्दै नगरवासीको सर्वोपरी हितलाई केन्द्रभागमा राखी तयार पारिएको छ।

सुशासन लोकतन्त्रको आधारस्तम्भ भएकोले शिखर नगरपालिकाका कार्यहरुमा पारदर्शिता, आर्थिक अनुशासन तथा सामाजिक न्यायलाई अङ्गिकार गर्दै भ्रष्टाचारमुक्त विधिको शासन व्यवस्थाको सुनिश्चितता गरिनेछ। स्थानीय जनताको जीवनस्तर माथि उकास्न स्थानीय ज्ञान, सीप र क्षमतालाई प्रश्रय दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ। राष्ट्रको सांस्कृतिक धरोहर मानिने सम्पदा र संस्कृतिलाई सम्वर्धन एवं प्रवर्द्धन गर्ने नीति मार्फत नगरपालिकाका कार्यक्रमहरु निर्देशित हुनेछन्। नगरका भौतिक तथा सामाजिक उत्थानका योजनाहरु बनाउँदा बातावरणीय पक्षलाई विशेष ध्यान दिइनेछ। नगर निर्माणको कार्यमा समुदाय, सहकारी, गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्र लगायत साभेदार संघ संस्थाहरुको सहकार्य आवश्यक हुने हुनाले सहभागितामूलक साभेदारीलाई प्रश्रय दिने र बहुलगानीको सम्भावना बढाउने कार्यहरुलाई प्राथमिकता दिइनेछ।

नेपालको सम्बिधान २०७२ जारी भई मिति २०७४।०३।१४ गते सम्पन्न स्थानीय तहको निर्वाचनबाट निर्वाचित नगर सभाले संवैधानिक व्यवस्था अनुसार हाल सम्म आठौं नगर सभा सम्पन्न गरि आज हामी नवौं नगर सभाको अवस्था सम्म आई पुगेका छौं। सभामा उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरुलाई आफ्नो अमूल्य समय प्रदान गरि नगरसभाको गरिमा बढाई दिनु भएकोमा हार्दिक कृतज्ञता सहित धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु।

कोरोना भाईरस (कोभिड-१९) दोस्रो चरणको माहामारी बाट विश्व आक्रान्त भएको यस जटिल परिस्थितीमा शिखर नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७८।०७९ को नीति तथा कार्यक्रम यस गरिमामय नवौं नगर सभा समक्ष प्रस्तुत गरि रहदा यस नगरपालिकामा कृयाशिल सबै राजनितिक दल सरकारी गैरसरकारी संघ संस्थाहरु र सबै नगरवासीको संयुक्त पहल कदमीले यस माहामारीबाट उत्पन्न हुने संकटबाट पार पाईन्छ, भन्ने विश्वास लिएको छु। कोभिड - १९ माहामारीका कारण विश्वमा नै मानव जाती माथि अत्यन्त अफ्ठ्यारो परिस्थितीको सृजना

भएको छ । कल्पना भन्दा बाहिरको यस महामारी विरुद्ध लड्न हाम्रा स्वास्थ्य सेवा सुविधा अपर्याप्त रहेको अवस्थामा विश्वमा लाखौ मानिसहरु प्रभावित भई संक्रमणबाट लाखौ मानिसहरुले ज्यान गुमाउनु परेको छ । यस महामारीबाट देश विदेशमा ज्यान गुमाउनु हुने सम्पूर्ण नेपालीहरु प्रति हार्दिक श्रद्धान्जली व्यक्त गर्न चाहन्छु साथै उपचारको क्रममा रहेका सम्पूर्ण दाजुभाई तथा दिदी बहिनीहरुको शिघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना गर्दछु साथै कोभिड - १९ को रोकथाम र नियन्त्रणका लागि नेपाल सरकारले घोषणा गरेको बन्दावन्दी तथा सामाजिक दुरीको पालना गर्नुहुने सम्पूर्ण नगरवासीहरु प्रति आभार व्यक्त गर्दछु । यस कार्यमा अहोरात्र खटिनु हुने स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, व्यवस्थापन कार्यमा संलग्न सबै राजनितिक दल, निजी क्षेत्र, सामुदायिक संघ संस्थाहरु, संचार क्षेत्र, जनप्रतिनिधि ज्यूहरु, राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरु लगायत सम्पूर्ण नगरवासीहरु प्रति हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको संविधान कार्यान्वयन भईरहेको अवस्थामा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरु मार्फत जनताले आफैलाई शासित गर्ने वातावरण निर्माण भएको सन्दर्भमा शिखर नगरपालिकालाई संघीयताको मर्म अनुसारका विकास प्रकृत्यालाई व्यवस्थित रूपमा संचालन गर्न नेपालको संविधान, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले जारी गरेका कार्य आदेशहरु, स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४, नेपाल सरकारको विकास सम्बन्धी कार्य लक्ष्य र मान्यताहरु,नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रम ,शिखर नगरपालिकाको आ.ब. २०७७/२०७८ नीति तथा कार्यक्रम,दिगो विकासका लक्ष्य, विभिन्न व्यक्तिहरुबाट सुझावहरुलाई आत्मसाथ गरि आ.ब २०७८/२०७९को नीति तथा कार्यक्रम तयार गरिएको छ ।

अध्यक्ष महोदय,

वि.सं.२०७३ सालमा स्थापित शिखर नगरपालिका तत्कालिन कपल्लेकी, मुडेगाउं, मुडभरा, पचनाली, तिजाली, लाटामाण्डौं, जिजोडामाण्डौं, बनलेक एवं बारपाटा गा.वि.स.हरु मिलायर बनाइएको नगरपालिका हो । शिखर भन्नाले अग्लो शिर, चचुरा भन्ने बुझिन्छ, यस नगरपालिकाको दक्षिणी भूभागमा पूरै महाभारत शिखर लेक फैलिएको हुँदा पनि यसको नामाकरणमा न्यायोचितता तथा सुहाउँदो पन रहेको छ । यस भूभागलाई कालापातल पनि भनिने गरेको थियो । कालापातल भनेको घनघोर अध्यारो लताकुञ्जले भरिएको जङ्गल भन्ने स्थानीय भाषामा बुझाई रहेको छ । हुस्कामा पनि गाईने काला लेक कालाधुरा काला भुमर ले पनि यस क्षेत्रलाई नै इङ्गित गरेको छ । यस अर्थमा पनि महाभारत शिखर लेक निकै घनघोर जङ्गलले ढाकेको भन्ने पनि बुझ्न सकिन्छ । धार्मिक दृष्टिकोणले प्रमुखतः सेती नदी दक्षिण तर्फ शिवशक्ति धामहरु रहेका छन् भने सेती नदी उत्तर तर्फ मष्टाको भूभाग रहेको मानिन्छ, जसका प्रमाणहरु विभिन्न धाम र शक्ति पिठहरुबाट थाहा हुन्छ । महाभारत (शिखर) लेकको उच्चतम विन्दु तेलेको लेकमा रहेको पर्यटकीय तथा धार्मिक स्थल शिखर जसमा असिउं केदार धाम पनि अवस्थित रहेको छ, जनश्रुति तथा विभिन्न लोकोक्ति बुझिदा ७२८ वर्ष अघि देखि यस स्थानमा सर्वसाधारणले विभिन्न इच्छा आकांक्षा राखेर पूजाआजा गर्ने गरेको पाईन्छ । यस वाहेक पनि १४औं सताब्दीमा यसको स्थापना भएको भन्ने जनश्रुति रहेको छ । जनमानसमा यस स्थानको उत्पत्तिका बारेमा विभिन्न कथनहरु रहेका छन्, जस मध्ये गोठालोले काफलीकोटमा रहेको लिङ्गमा बन्चरो प्रहार गरेपछि स्थान परिवर्तन गरी कैलासतट शिखरधुरी नामक स्थानमा स्थापना भएको कथा प्रशिद्ध छ । पछिल्लो समयमा आएर असिउं केदारधामलाई काफली केदार नामाकरण पनि भएको र स्थानीयहरुले उक्त स्थानलाई काफली शिखर पनि भन्ने गरेका छन् । यसरी यो स्थल धार्मिक दृष्टिकोणले भरिपूर्ण भएकाले सबै नगर बासिहरु शिखर प्रति आस्ता र विश्वास गर्ने भएकाले यस नगरपालिकाको नाम शिखर नगरपालिका राखिएको हो ।

शिखर लाटाकाफली देवता मन्दिर काफलीको गाथमा रहेको ठिक १००० मिटर तल चुरमुनीको ताल रहेको छ । ताल देखि १००० मिटर अग्लो चुचुरोमा रहेको र शिखर वरपर प्राकृतिक विभिन्न सौन्दर्यताले भरिपूर्ण ताल र

स्थानहरू रहेकाले त्यस क्षेत्रलाई शिखर भनिएको र त्यस अग्लो शिखर चुचुरोलाई लाटाकाफली देउताका नामबाट नगरपालिकाको नाम शिखर नगरपालिका नामाकरण गरिएको थियो । जोरायल गाँउपालिका, गन्यापधुरा गाँउपालिका र माहाभारतको विचको स्थानमा अवस्थित रहेको छ । यसको पश्चिममा खकराताल, पश्चिम तिरै लामीताल र त्यस्तै अर्को महत्वपूर्ण ताल हो द्यौत ताल, त्यो शिखरको दक्षिणतर्फ रहेको पाइन्छ । त्यसैगरी द्यौका पानी र बजैथलो र गद्धी वैध भन्नो लगायतका महत्व बोकेका स्थानहरू रहेका छन् । साथै शिखरको वरीपरी प्राकृतिक दृष्टिकोणबाट सुन्दर स्थान र लोभाउने प्रकृतिको सौन्दर्यताले ढाकिएको शिखरको चुचुरोमा विभिन्न खालका औषधी जन्य लगभग २०० भन्दा बढी जडीबुटी रहेका छन् । चारैतिर चारकोसे जंगलको सुगन्दीत वातावरणको सृजना भएको पाइन्छ । वास्तमा शिखर प्राकृतिक सौन्दर्यता र धार्मिक सांस्कृतिक धरोहरका रूपमा रहेको शिखर महत्वपूर्ण धार्मिक स्थलका रूपमा रहेको छ । यस नगरपालिकाको क्षेत्रफल २८५.३९ बर्ग कि.मी.३८,०८७ जनसंख्या रहेको छ । प्राकृतिक र धार्मिक दृष्टिकोणले ज्यादै महत्व राख्ने महाभारत ग्रन्थमा बर्णित महाभारत पर्वतको लामो श्रृंखला शिखर नगरपालिकाको शिरताजको रूपमा रहेको छ भने यस नगरपालिकाको तल्लोक्षेत्रमा सेती नदी माला आकारमा रहेको हुदां लेक देखि बेशी औल सम्मको हावापानी यस क्षेत्रमा पाइन्छ । यस क्षेत्रलाई प्राकृतिक स्रोत साधनको दृष्टिकोणले डोटीकै अग्रणी स्थानीय तहको रूपमा लिन सकिने प्रसस्त आधारहरू रहेका छन् । पानीको प्रचुरता भएको यस नगरलाई सिंचाई एवं बिजुली बत्तिको उत्पादनका लागि पनि प्रसस्त सम्भावना रहेका छन् । हामीले प्राकृतिक स्रोत साधनको प्रयोगलाई राम्रो संग गर्न सक्यौं भने यस नगरपालिकाको जीवनस्तरलाई निकै उचाइ दिन सकिने प्रसस्त आधारहरू रहेका छन्, धार्मिक पर्यटकीय दृष्टिकोणबाट पनि यस नगरपालिकाले निकै रोजगारी सृजना गर्न सक्ने, महाभारत पर्वतमा ट्रेकिङ्ग सेतीमा र्याफ्टिङ्ग, सेतीका सहायक खोला गाडहरूबाट बिजुली, उच्च भेगमा स्याउ ओखर खेती, बीचको क्षेत्रमा सुन्तला, कागती, अमिलो अदुवा, दालचीनी खेती, तरकारी खेती र सेतीको तटीय क्षेत्र लगायतका क्षेत्रमा आंप, लिची, अनाज खेती हाम्रा सम्बृद्धिका सम्भावना हुन ।

डोटी जिल्लामा शिखर नगरपालिका ऐतिहासिक, प्राकृतिक, सांस्कृतिक तथा धार्मिक दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण रहेको क्षेत्र भएकोले विशेष पर्यटकीय केन्द्रको रूपमा विकास हुने सम्भावना छ । पवित्र धार्मिक एवं प्राकृतिक सौन्दर्यले भरिपूर्ण शिखर धार्मिक क्षेत्र, केदारेश्वर, सालमुनी एवं भागेश्वर लगायत शक्ति पिठहरू, सेती नदी एवं लामीताल, देउताल, खकरताल, चुरमुनी ताल लगायत महत्वपूर्ण ऐतिहासिक ताल तलैयाहरू जडीबुटी, वन पैदावर, कृषि, पशुपालन, नगदेबाली लगायत थुप्रै सम्भावनाका क्षेत्रहरू छन् । यी क्षेत्रहरूको प्रभावकारी प्रयोग र दिगो विकास गरी आत्मनिर्भर अर्थतन्त्रको विकास मार्फत विकासका क्षेत्रमा अहिलेसम्म भएका सकारात्मक प्रयास, राजनैतिक दलहरूबाट भएको सहयोग, विकास साभेदारहरूको प्रयास, विभिन्न सरकारी एवं गैरसरकारी निकायहरूको सहयोग, समन्वय र सहकार्य, निजी क्षेत्रको प्रवेश, पत्रकार तथा नागरिक समाज लगायत शिखर बासीको विकास प्रति रहेको चासो शिखरको समग्र विकासको लागि अवसरका रूपमा लिएको छ ।

उल्लेखित सम्भावना तथा अवसरहरूका बावजुत हाम्रा सामु थुप्रै चुनौतीहरू रहेका छन् । आज विश्व नै कोरोना भाईरस (कोभिड - १९) को महामारीबाट आक्रान्त रहेको कुरा सर्व विदितै छ । विश्वका अति सम्पन्न र शक्तिशाली मुलुकहरू पनि आफूलाई समाल्ल नसकिरहेको यस कठिन अवस्थामा नेपाल पनि यस महामारीबाट प्रताडित छ । एकातिर संक्रमित तथा ज्यान गुमाउनेको संख्या दिनानुदिन बढ्दैछ भने अर्को तर्फ भारत तथा अन्य मुलुकहरूमा रोजगारी गुमाएर यूवाहरू बेरोजगार बनेका छन् । विकास निर्माण तर्फको ठूलो धनराशी संक्रित व्यक्तिको औषधि उपचार गर्न तथा कोरोना भाईरस रोकथाम कार्यमा खर्च भएको छ । घर बसेका यूवाहरूलाई उचित रोजगारी दिन सकिएको छैन । नगरपालिका भित्रका सबै विद्यालयहरू बन्द भएका छन् । जसले गर्दा हजारौं बालबालिकाहरूको भविष्य जोखिममा पर्ने चिन्ता छ । मानव विकास सुचाङ्क सन्तोषजनक

देखिदैन । प्रतिव्यक्ति आय कमजोर अवस्थामा छ । कृषि, वन वातावरण तथा अन्य पूर्वधार र सशक्तिकरणका कार्यक्रमहरूमा विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी क्षेत्रबाट वर्षेनी लाखौं लगानी भएता पनि खाद्य असुरक्षा, गरिबी, असमानता, जातिय भेदभाव, छुवाछुत , महिला हिंसाका घटनाहरूबाट पार पाउन सकिएको छैन । शान्ति सुरक्षाको अवस्था चुस्त दुरुस्त एवं प्रभावकारी बनाउन सकिएको छैन । दुर्गमता, निरक्षरता र अदक्षताले गाँजीरहेको छ । २० वर्ष जनताले आफ्ना प्रतिनिधी नपाउनु , नगरपालिकाको आन्तरिक स्रोत अत्यन्तै न्युन हुनु, विकासको प्रतिफल लक्षित समुदाय सम्म पुऱ्याउन नसक्नु थप चुनौतीहरूका रूपमा रहेका छन् । नगरपालिका र वडाहरूले शून्य अवस्थाबाट काम सुरु गर्नु पर्दा धेरै कठिनाइहरू व्यहोर्नु परिरहेको छ । उल्लेखित चुनौतीहरूको बावजुत सबै सरोकारवाला निकायहरूको समन्वय र सहकार्यमा दिगो विकास गरी यसका प्रतिफल लक्षित समुदाय सम्म पुऱ्याउन हामीले सामुहिक प्रयास गर्नु निरन्तर आवश्यक रहेको कुरा स्मरण गराउन चाहन्छु ।

यस नगरपालिकाको अधिकांश घरधुरीहरू भारत तथा तेश्रो मुलुकमा रोजगारीका लागि जाने गरेका छन् । विश्वव्यापी रूपमा फैलिरहेको कोरोना भाईरस (कोभिड - १९) को सन्त्रासले हाल नगरपालिकाका अधिकांश दाजुभाई दिदि बहिनीहरू भारतबाट फर्केर घरमै रहेको अवस्था छ । नगर भित्र रोजगारी सृजना गरि उनीहरूको जिवन सहज गर्नु तथा नगरबासीहरूलाई कोरोना रहित बनाउनु र कोभिड संक्रमण भएकाहरूलाई उपचारको उचित प्रवन्ध गरि सामान्य जिवनमा फर्काउनुका साथै सबै नगरबासी, सबै बर्ग, क्षेत्र, जातजाती, उमेर समूह, लिंग, विपन्न बर्ग, असहाय, अपांगता भएका ब्यक्तिहरूलाई विकासको मूल प्रवाहमा ल्याई समुन्नत नगर बनाउने चुनौतीको सामना गर्न हामी सबै प्रतिबद्ध भएर लाग्नु पर्ने अवस्था विद्यमान रहेको छ ।

अध्यक्ष महोदय,

सातौं नगर सभाबाट विभिन्न ५ ओटा विषयगत क्षेत्र पुर्वाधार विकास, सामाजिक विकास, आर्थिक विकास, वन वातावरण तथा विपत व्यवस्थापन र सुशासन तथा संस्थागत विकास गरी ५ वटा क्षेत्रमा नीतिहरू पारित गरेका थियौं उक्त नीतिहरू कूनै बार्षिक रूपले पूरा गरिने र कूनै नीति आवधिक हिसाबले कार्यान्वयन गर्ने अवस्थामा हामी छौं, नीतिहरू हाम्रा मार्ग दर्शन हुन र यस नवौं नगर सभाले पनि केही नीतिहरूमा गत वर्षकै निरन्तरता र केही नयाँ किसिमका नीति तथा कार्यक्रम समेत ल्याउने प्रयास गरिएको छ । सबै नीतिलाई कार्यक्रम र बजेट संग मेल खाने किसिमले लैजानका लागि समेत म यस गौरवमय सभाका सदस्यहरूलाई आग्रह गर्न चाहन्छु । हामीले सहभागीतात्मक नगर विकास योजना तर्जुमा प्रकृया अवलम्बन गरी बस्ती तथा टोल र वडास्तर हुदै आएका योजनाहरूलाई केन्द्रीय सरकारको मार्ग दर्शन समेतलाई ध्यानमा राखी आ.ब. २०७८।०७९ को नीति, कार्यक्रम र नगर विकास योजना तर्जुमा गरिएको प्रस्तुत बजेट नीति तथा कार्यक्रमले यस नगरपालिकाको विकास, उन्नति र प्रगतिका लागि आधार तयार गर्ने छ भन्ने कुरामा म विश्वस्त रहेको छु ।

१.२. चालू आ.ब.२०७९।०७८ को नीति तथा कार्यक्रमको समीक्षा :

मिति २०७७ आषाढ १० गतेका दिन आयोजित यस नगरपालिकाको सातौं नगरसभाले चालू आ.ब.२०७९।०७८ को अनुमानित आय व्यय विवरण, योजना तथा कार्यक्रमहरू सहित नगर विकासका नीतिहरू पारित गरेको थियो, तत्पश्चात पौष २७ गते आठौं समीक्षात्मक नगरसभा आयोजना गरेका थियौं । सातौं नगरसभा पछिको एक वर्षको समयमा हामीले के कति उपलब्धी हासिल गर्न सक्यौं समीक्षाको चरणमा हामी रहेका छौं यस नगरपालिकामा रहेका ११ वटा वडाहरूका करिब ३९ हजार नागरिकलाई विकास र सुशासन दिनु र विकासमा नागरिकको सहभागिता बृद्धि गर्नु हाम्रो जिम्मेवारी हो । विगत चार वर्षमा हामीले निम्नानुसारको रकम विनियोजन गरी खर्च समेत गरेका थियौं ।

बिगत ४ वर्षको विनियोजन कुल जम्मा रु. दुई अर्ब चार करोड साठी लाख छैसठ्ठी हजार तेह मात्र विनियोजन गरी चालु आ.ब.को विनियोजन बाहेक गत बिगत आ.ब.हरुमा करिब ९० प्रतिशत खर्च पनि गरेका थियौं । उक्त खर्च विनियोजन रकमले पक्कै पनि नगरबासीको सुबिधाको लागि यातायात शिक्षा, खानेपानी, कृषि, सिंचाई लगायतका भौतिक पूर्वाधार एवं सामाजिक बिकासका क्षेत्र महिला, दलित, जेष्ठ नागरिक, बालबालिका लगायत सबै नगरबासीको लागि सेवा सुबिधामा बृद्धि भएको नै होला भन्ने हामीले ठानेका छौं । गत आ.ब. २०७६/०७७ र चालु आ.ब. २०७७/०७८ लाई कोभिड १९ ले नकारात्मक प्रभाव पारेको बिषय जगजाहेर नै छ । विकास निर्माणका कामको उच्च चाप हुने समयमा हामीले बन्दाबन्दी ब्यहोर्नु परेको हुंदा हामी पनि नराम्ररी प्रभावित भएका छौं यस अबस्था कोराना नियन्त्रण तथा ब्यवस्थापनमा नै नगरपालिका केन्द्रित हुनु परेको र बन्दाबन्दीका लागि नेपाल सरकारकारले गरेको निर्णयलाई कार्यान्वयन गर्नु परेको अबस्थामा पनि हामीले स्वास्थ्य मापदण्ड अपनाई कार्यालयको नियमित कामलाई निरन्तरता दिने प्रयास गरिरहेका छौं हामी कति सफल छौं जनताले मूल्यांकन गर्नेछन । क्षेत्रगत आधारमा गरिएको आ.ब.२०७७/०७८ को समीक्षालाई संक्षिप्तमा यसरी प्रस्तुत गर्न चाहान्छु ।

क) आर्थिक बिकास :

पशु :

- पालिकामा लागत साभेदारीमा बाखा प्रवर्द्धन कार्यक्रम ५० परिवारलाई, लागत साभेदारीमा भैसिस प्रवर्द्धन कार्यक्रम ४५ परिवारलाई, बाखा पकेट बिकास कार्यक्रम ५० परिवारलाई,व्यवसायिक फार्म सुधार,बाखा फार्म ४ कुखुरा फार्म ५ ,डेरी पसल सुधार २ समासु पसल सुधार ६ ,प्रजनन योग्य बोका बितरण गरिएको छ ।

कृषि :

- पालिकामा ५ वटा कृषि पकेट क्षेत्र निर्माण गरेको (४ वटा फलफुल र १ तरकारी),तरकारी पर्दशनी पलट कार्यक्रम अन्तरगत शिखर नगरपालिका वडा नं.८ तिलतालिमा ५० वटा प्लाष्टिक टनेल निर्माण गरिएको छ लागत साभेदारीमा, वड नं. १ कफलखेखिमा २० क्युन्टल अदुवा खेति गरिएको छ ।, पालिकामा न्युन पोषण स्वास्थ्य अवस्था बिताइरहेको नागरिकहरुलाई उच्च पोषण तत्व भएका तरकारीका विउविजन बितरण गरिएको छ र पालिकामा इच्छुक कृषकहरुलाई प्रतिव्यक्ति न्युनतम ५० बोटा फलफुलका बोटा र बढी लगाउन चाहेमा जति सम्म लगाउन सकिने व्यवस्था गरिएको छ ।

ख) सामाजीक बिकास

महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक

- पालिकामा लैंगिक हिंसा निवारण कोष स्थापना गरेको, अपांग परिचय पत्र डिजिटल प्रणालीमा ल्याइएको छ ।
- न्यायिक समिति
- जम्मा आएको विवाद संख्या १४ वटा
- फर्चौट गरिएको विवादको संख्या ११ वटा
- विभिन्न निकायमा पठाईएको विवादको संख्या २ वटा रहेका छन ।

शिक्षा बिकास

- पालिकामा रहेका बिद्यालयहरु समायोजन गरिएको, स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरिएको, वार्षिक क्यालेन्डर प्रकाशन गरि वर्ष भरीका शिक्षाका सम्पुर्ण गतिविधिहरु समावेश गरिएको , ईलाइब्रेरी निर्माण गरि समय समयमा अध्यावधि गर्ने गरेको, पालिकामा रहेको सबै बिद्यालयहरुमा IEMIS प्रणालीमा ल्याई शैक्षिक

तथ्यांकहरु व्यवस्थित गरिएको, वडा गत रुपमा रहेका ठुला विद्यालयहरुलाई श्रोत विद्यालयका रुपमा स्थापित गरि अन्य विद्यालयहरुलाई सदस्य विद्यालयका रुपमा सहजिकरण गरि व्यवस्थित बनाईएको, अधिकांस विद्यालयहरुमा इन्टरनेटको प्रयोग गरि कागजको कम प्रयोग गर्ने प्रणालीको अभ्यास गरिएको छ ।

ग) पूर्वाधार विकास

- तल्लो तिलतालि , लिफ्ट खानेपानी योजनाको निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको, तल्लो तिलतालि, मल्लो तिलतालि, मुतपोरा लिफ्ट खानेपानी योजना निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको, पालिकामा महिला भवन ८ वटा सम्पन्न भएको, पालिकाको सार्वजनिक ठाउमा सार्वजनिक शौचालय ३ वटा सम्पन्न भएको, विद्यालय शौचालय ४ वटा निर्माण गरिएको, नयाँ सडकमा ७.५ किलोमिटर काम सम्पन्न भएको , सडक सरसफाई २०० किलोमिटर सम्पन्न भएको, सडक , बाटो सुधार १२ वटा सडकहरुमा काम सम्पन्न गरिएको ५ वटा विद्यालय भवन निर्माणको काम सम्पन्न गरिएको र ४ वटा विद्यालय भवन निर्माणको काम निर्माधिन अवस्थामा रहेको छ ।

घ) वन वातावरण तथा विपत व्यवस्थापन

- बाजो जमिनमा टिमुर, आप, लिचिका र कागतिका २०००० हजार बिरुवाहरु अषाढ २० गते भित्र वितरण गरि सक्ने ।

ड) सुशासन तथा संस्थागत विकास

- पालिकाका कर्मचारी तथा वडाका कर्मचारीहरुलाई क्षमता अभिवृद्धि तालिम संचालन गरेको
- पालिका तथा USAID/साभेदारी संस्थाको साभेदारीमा स्थानीय योजना तर्जुमाका प्रक्रियाका बारेमा नागरिकहरुलाई जानकारी दिन रेडियो कार्यक्रम संचालन गरिएको ।
- पालिकाका विभिन्न गतिविधिहरु पालिका वेबसाइटमा अध्यावधि गर्ने गरेको ।
- पालिकाले पालिकाको संस्थागत क्षमता स्वमुल्यांकन (LISA) मुल्यांकन कार्य सम्पन्न गरिएको

आदरणीय सभाध्यक्षज्यु, नगरसभाका सदस्यज्युहरु

नगरलाई सभ्य, आकर्षक, भ्रष्टाचार अनियमिता र ठीलासुस्ती रहित सुबिधा सम्पन्न बनाउन यस सभामा उपस्थित जनप्रतिनिधी लगायत राजनैतिक दल, उपभोक्ता समिति, नागरीक समाज, पत्रकार, महिला, दलित, अपाङ्ग, जनजाती बुद्धीजीवी, शिक्षक, समाजसेवी, कर्मचारी, नगर एवं जिल्लाबासी सबैको कर्तव्य हो । विगतका राम्रा नराम्रा कुराको समीक्षा गर्दै आगामी दिनमा कसरी राम्रो गर्न सकिन्छ भनि केही लक्षित कार्यक्रम, नीति तथा योजना तर्जुमा गर्दै अगाडी बढ्नु पर्ने आवश्यकताका कारण नगरसभाले केही लक्षित कार्यक्रम तथा नीतिहरुलाई निम्नानुसार अगाडि सारेको छ ।

खण्ड दुई : आर्थिक वर्ष २०७८।०७९ को नीति, कार्यक्रम तथा बजेट

२.१.१. सोच :

“सेतीको शुसेली, कृषि पर्यटन र पूर्वाधार”
“शिखर नगर विकासको मूल आधार”

आगामी आ.ब. २०७८।०७९ को नारा

“कोरोना निर्मुल आजको आवश्यकता ”

“स्वच्छ, स्वस्थ नगर दिगो विकास हाम्रो प्रतिबद्धता”

२.१.२. लक्ष्य : प्राकृतिक साधनस्रोतको प्रभावकारी रूपमा उपयोग गरी दिगो बिकासका माध्यमबाट आर्थिक रूपले आत्म निर्भर र समुन्नत बनाउनका लागि पुर्वाधार, पर्यटन, शिक्षा एवम् कृषिमा जोड दिई रोजगारीको सिर्जना गर्दै सम्बृद्ध नगर र खुशी नगरबासी बनाइने छ ।

२.१.३. उद्देश्य :

- सुशासनलाई संस्थागत गर्दै नगरपालिकाले प्रवाह गर्ने सेवामा नागरीकको पहुँच अभिवृद्धि गरि सेवा प्रवाहलाई चुस्त दुरुस्त र पारदर्शि बनाइने छ ।
- गुणस्तरीय, दिगो भौतिक पूर्वाधारको बिकास गरिने छ ।
- बालमैत्री, महिला मैत्री, अपाङ्गमैत्री र समावेशी नगरको बिकास गरिने छ ।
- पूर्ण साक्षर, पुर्णसरसफाई युक्त र बाताबरण मैत्री नगरपालिका निर्माण गरिने छ ।
- नगरलाई कोभिड-१९ महामारीबाट नियन्त्रित राखि जनजीवन सामान्य राख्ने छ ।
- कृषिमा लगानी गरी रोजगारी सृजना गरिने छ ।

२.१.४. अपेक्षित उपलब्धी : नगरका मुख्य बजार क्षेत्रहरु आर्कषक र सुबिधायुक्त हुनेछन्, सबै ग्रामीण बस्तीहरुमा बिजुली, खानेपानी र सडक सुबिधा पुग्नेछ । विद्यालय उमेर समूहका सबै बालबालिका विद्यालयमा जानेछन्, धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्रको संरक्षण भई आन्तरिक पर्यटनको बिकास हुनेछ । कोभिड १९ नियन्त्रणमा रहने छ र कृषि प्रणालीमा सुधार भई रोजगारी का सम्भावनाहरु बढ्दै गरिबी घट्नेछ ।

२.३ वजेट तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएका आधारहरु:

वार्षिक योजना कार्यक्रम तथा वजेट तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएका प्रमुख पद्धति तथा आधारहरु निम्नानुसार छन् ।

- ✓ नेपालको संविधान २०७२ को अनुसूचि ८ र ९ मा व्यवस्था भए अनुसार स्थानीय तहका अधिकारका सूचिकृत एकल तथा साभा अधिकारहरु, राज्यका निर्देशक सिद्धान्त र नीतिहरु ।
- ✓ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा नीति आयोग ऐन २०७४, अन्तर सरकारी वित्त ब्यवस्थापन ऐन २०७४ ।
- ✓ सँघिय र प्रदेश सरकारले जारी गरेका नीति कानुन तथा मापदण्डहरु ।
- ✓ राजस्व परामर्स समिति, श्रोत अनुमान तथा वजेट सिमा निर्धारण समिति, वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिबाट प्राप्त राय सुभाबहरु ।
- ✓ नेपाल सरकार एवं प्रादेशिक सरकारबाट प्राप्त वजेट सिलिङ्ग र वजेट तर्जुमा गर्दा लिनुपर्ने आधारहरु ।
- ✓ वडा ,बस्ती स्तररिय योजना संकलन तथा सुभाबहरु ।
- ✓ विषयगत कार्यालय/ निकायबाट प्राप्त राय सुभाबहरु ।
- ✓ यस शिखर नगरपालिकाको प्रथम आवधिक योजनाले निर्धारण लक्ष नीति तथा प्राथमिकताहरु ।
- ✓ विगत वर्षहरुमा सम्पन्न भएका नगरसभाका बैठकहरुबाट भएका निर्णयहरु ।
- ✓ पन्ध्रौ आवधिक योजना (२०७६।०७७ - २०८०।०८१) ले निर्धारण गरेको लक्ष तथा प्राथमिकताहरु ।

- ✓ विभिन्न राजनितिक दल लगायत बुद्धिजीवी , विज्ञ , नागरिक अगुवाहरूसँगको परामर्शवाट प्राप्त राय सुभावाहरु ।
- ✓ दिगो विकासका लक्ष्यहरु

२.४ क्षेत्रगत नीति एवं प्राथमिकताहरु

नव गठित नगरपालिकालाई प्राप्त भएका सबै सम्भावना र अवसरहरूलाई सम्पत्तीको रूपमा ग्रहण गर्दै सवैधानिक व्यवस्था अनुरूप सामाजिक सद्भाव, राष्ट्रिय एकता, सांस्कृतिक र धार्मिक सहिष्णुता एवं उदार मुल्यहरुको अभिवृद्धी गरिनुका अतिरिक्त वैज्ञानिक, मानवतावादी र आधुनिक चिन्तनलाई प्रश्रय दिदै प्राकृतिक श्रोत माथि स्थानिय जनताको अक्ष्युण अधिकारको पूर्ण रक्षा गरी प्राकृतिक श्रोतमा स्थानिय समुदायको पहुँचको सवैधानिक प्रावधान कार्यान्वयनमा जोड दिईनेछ । यसैको जगमा टेकेर समृद्ध शिखर नगरपालिका निर्माण गर्ने प्रतिबद्धताका साथ अब म यस नगरपालिकाको आगामी वर्षको वार्षिक योजना तथा बजेटका मुख्य मुख्य क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमहरु प्रस्तुत गर्दछु ।

क) आर्थिक बिकास सम्बन्धि नीति :

अ) कृषि :

- COVID-19 को संक्रमणबाट प्रभावित स्वदेश एवं विदेशबाट रोजगारी गुमाएका युवाहरुको मागमा आधारित युवा लक्षित कृषि तथा पशु पंछी विकास कार्यक्रम मार्फत स्वरोजगार बनाउने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- रसायनिक मल, कृषि यन्त्र, कृषिजन्य सामाग्रीहरु र तरकारी तथा खाद्यान्न बालीका उन्नत बीउबिजन कृषकहरुलाई अनुदानमा वितरण गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- उच्च मुल्यका बालीहरुको प्राविधिक सम्भाव्यताको आधारमा प्रति वडा १ (एक) साना व्यवसायिक कृषि उत्पादन केन्द्र (पकेट क्षेत्र) स्थापना गरी कृषकहरुलाई आधुनिक तथा व्यवसायिक खेती तर्फ उत्प्रेरित गरिनेछ ।
- कृषि योग्य भूमिको पूर्ण उपयोग सुनिश्चित गर्न नगरपालिका भित्र रहेका कुनै पनि कृषि योग्य जमिन बाँभो राख्न दिईने छैन । बाँभो जमिनमा खेती गर्न चाहने जो कोही कृषकहरुलाई असल कृषि अभ्यास तथा जलवायु स्मार्ट कृषि कार्यक्रम संचालन गरी अनुदान दिने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- नगरपालिका भित्र सेती नदीको आसपासका खेती योग्य उर्वर जमिनमा पर्याप्तता सिंचाई सुविधा सुनिश्चित गर्न संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र अन्य निकायहरु संगको सहकार्य तथा लागत साभेदारीमा लिफ्ट सिंचाई कार्यक्रम संचालन गरीनेछ ।
- फलफुल विकास कार्यक्रमलाई प्रभावकारी ढंगबाट संचालनमा ल्याई अनिवार्य एक घर ५० फलफुल बिरुवा रोपण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ, नगरपालिका भित्र रहेको तेले पर्वत श्रृखलाको आसपासमा टिमुर, तथा सुन्तलाजातका फलफुल र डाक्टर के.आई.सिंह राजमार्गको आसपासको क्षेत्रहरुमा वृहत केरा खेती रोपण अभियान संचालन गरिनेछ ।
- नगरपालिका भित्र रहेका सिड बैंकको स्तरउन्नती गरी कृषकहरुलाई धान,मकै र गहुँको गुणस्तरिय उन्नत बीउ उत्पादन गर्न विशेष जोड दिईनेछ ।
- कृषि तथा पशुपन्छी बीमा र खेतीयोग्य जमिनको माटो परिक्षण कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- नमुना कृषि फर्म स्थापना कार्यक्रम संचालन गरिनेछ र नगरमा उत्कृष्ट कृषि व्यवसाय गर्ने कृषकलाई पुरस्कृत गरिनेछ ।

- कृषि उपजहरुलाई सहजरूपमा बजार सम्म पुर्याउनका लागि कृषि उत्पादन क्षेत्रहरु सम्म जोडने सडक तथा अन्य पूर्वाधारहरुको विस्तार गरिनेछ ।
- कृषि उपजहरुलाई सहजरूपमा बजार सम्म पुर्याउनका लागि कृषि उत्पादन क्षेत्रहरु सम्म जोड्ने सडक तथा अन्य पूर्वाधारहरुको विस्तार गरिनेछ ।

आ) पशु विकास :

- वैदेशिक रोजगारीलाई कम गर्न कृषि पशुपालन र उद्योग व्यावसायहरुको स्थापना गरि व्यावसायिकरणमा विशेष प्राथमिकता सहित कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- कोभिड-१९ को संक्रमणको प्रभावबाट स्वदेश तथा विदेशबाट रोजगारी गुमाएका नागरिकहरुलाई लक्षित गरि कृषि तथा पशुपन्छी विकास कार्यक्रम मार्फत स्वरोजगारमा जोड दिईनेछ ।
- स्थानीय व्यक्तिहरुलाई प्राविधिक सिप दिई (JTA), ती प्राविधिकहरु कृषकको गोठ तथा फर्ममा पुगी पशुपन्छी सम्बन्धि सेवा दिने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- दुध,मासु,अण्डामा आत्म निर्भर हुन पशुपन्छी व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गरिने नीति लिईने छ ।
- कृषि समुह/समिति तथा कृषि सहकारी मार्फत कृषि तथा पशुजन्य वस्तुहरुको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरी लक्षित वर्गको आय आर्जन अभिवृद्धिमा जोड दिइनेछ ।
- पशुपन्छीमा हुने विभिन्न किसिमको जोखिम न्यूनिकरण गर्न पशुपन्छी विमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन चेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गरिने छ । पशुपन्छी विकास शाखा बाट संचालन हुने अनुदानका कार्यक्रममा विमा अनिवार्य गरिने नीति लिईने छ ।
- व्यावसायिक कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनमा कृषकहरुलाई सघाउ पुऱ्याउने खालका कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ ।
- साना तथा निर्वाहमुखी पशुपालन गर्ने कृषकलाई घाँस, गोठ, खोर निर्माणमा विशेष सहूलियत दिने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- पशुपन्छीहरुको उपचारका लागि पशुपन्छी उपचार केन्द्र विस्तार गरिनेछ भने थप प्राविधिक कर्मचारीको व्यवस्थापनका लागि बजेट विनियोजन गरिनेछ ।

इ) सहकारी

- रोजगारी र उत्पादन बृद्धिका लागि एक सहकारी एक बस्तु उत्पादन कार्यलाई प्रोत्साहन दिईनेछ ।
- उत्पादन तथा रोजगारी सृजना गर्ने सहकारीहरुलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- नगर स्थित सहकारी संस्थाहरु अनुमति, नियमन, विस्तार, प्रशिक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- सहकारीको माध्यमबाट स्थानीय स्रोत साधान, श्रम, सीप र पूजीको अधिकतम परिचालन गरी आर्थिक, सामाजिक रुपान्तरण गरिने छ ।

- नगरक्षेत्र भित्रका सहकारी संस्थाहरुको लगत अद्यावधिक गर्ने, क्षमता विकास गर्ने, साभेदारीमा गरिबी न्युनिकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, प्रतिवेदन प्रणाली व्यवस्थित गर्ने लगायत संस्थाहरुको अनुगमन सुपरीवेक्षण गर्ने कार्य गरिने छ र सोका लागि आवश्यक कार्यक्रम एवम् बजेट व्यवस्था गरिनेछ ।
- प्रत्येक घरमा कम्तीमा "एक घर एक रोजगार" सिर्जना गर्न गाउँ गाउँमा सहकारी घरघरमा रोजगारी कार्यक्रम लागु गरिने छ
- आन्तरिक श्रोत पहिचानको लागि नगरपालिकाका सम्भावित खनिज खानीहरुको अध्ययन गरी उत्खननका लागि पहल गरिनेछ ।
- सहकारी संचालनको लागि आवश्यक कानूनहरुको निर्माण कार्य गर्दै, संस्थाहरुको नियमन र ब्यवस्थापन गर्नका साथै बैंक तथा सहकारीहरु संगको सहकार्यमा साना किसान सहकारी संघ सँग ब्यवसायिक किसानहरुको वित्तिय सेवा प्रवाहमा पहुँच बढाउन प्रयास गरिनेछ
- सवैधानिक ब्यवस्था अनुसार स्थानीय स्वरोजगार बृद्धि र नगरपालिकाको आर्थिक विकासलाई अगाडी बढाउन सरकारी, सहकारी र निजी गरी तिन खम्बे अर्थ नीति कार्यान्वयन गर्दै समृद्ध शिखर नगरपालिका निर्माणका लागि लगानी मैत्री नगरपालिका बनाउन पहल गरिनेछ ।
- स्थानीय उद्यमशिलता, शिप विकास र स्थानीय श्रोत साधनको उपयोगको माध्यमबाट स्थानीय अभिवृद्धि गरि स्थानीय आर्थिक विकासका लागि सहकारी संस्थाको दर्ता र नियमन गरिने छ ।

ई) पर्यटन

- पर्यटन क्षेत्रमा कोभिड १९ ले पारेको प्रभावको अध्ययन गरि पुनः उत्थान लगायत दिगो पर्यटनका कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- शिखर नगरपालिका भित्र पर्ने ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, धार्मिक, सम्पदाहरुको अध्ययन अनुसन्धान गरी संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- पर्यटकीय क्षेत्रहरुमा होटल, लज, रिसोर्ट खोल्न निजी- सार्वजनिक साभेदारीमा पर्यटकीय स्थलहरुको प्राकृतिक सौन्दर्यतामा खलल् पुऱ्याउन नदिने र स्वच्छता तथा सरसफाईमा विशेष ध्यान दिन आवश्यक पहल गर्ने नीति लिइनेछ ।
- धार्मिक तथा पर्यटकिय क्षेत्रको उजागर गर्न विभिन्न कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- सेती नदीमा साहसिक पर्यटन ब्यवसाय प्रवर्द्धन गर्न र्चापटीङ्ग तथा जलयात्रा संचालन गर्नका लागि निजि क्षेत्र सँग सहकार्य गरी अगाडी बढाईनेछ ।
- शिखर क्षेत्र, केदारेश्वर, गहनान एवं भागेश्वर क्षेत्रलाई धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्रको रुपमा विकास गर्ने नीति लिइनेछ साथै यस क्षेत्रलाई राष्ट्रियस्तरको पर्यटकीय क्षेत्र घोषणा गराउन पहल गरिनेछ ।
- नगरको दृश्यावलोकनका लागि दृश्यावलोकन स्थल (View Tower) को सम्भाव्यता अध्ययन गरि निर्माण कार्य थालनीका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।

उ) श्रम तथा रोजगार

- कोभिड १९ को कारणले हाल भारत लगायत अन्य देशबाट नगर क्षेत्रमा प्रवेश गरेका युवाहरूको तथ्यांक लिई उनीहरूको सीपको आधारमा नगर तथा वडा स्तरीय आयोजनाहरूमा श्रम सहभागिता गराई रोजगारी सृजना गरी निजहरूलाई क्षमताको आधारमा काममा समावेश गराई रोजगार तर्फ आकर्षित गरिने छ ।
- रोजगार सेवा केन्द्रलाई थप विकसित गर्दै यस नगरमा रहेका श्रमिकहरूको सीप उपयोग हुने गरी उनीहरूको व्यक्तिगत विवरण रहेको श्रम सूचना बैंक स्थापना गरी रोजगारदाता र रोजगारीको खोजीमा रहेका बीच सम्पर्क स्थापित गरी यस नगर क्षेत्रमा हुने विकास निर्माणका कार्यहरूमा सम्भव भए सम्म नगर क्षेत्रकै श्रमिकहरू प्रयोग गर्नका लागि निजी क्षेत्र संग पनि आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमबाट यूवायुवती तथा बेरोजगारहरूलाई विकास निर्माणका काममा लगाई न्यूनतम रोजगारीको ग्यारेन्टी गरिनेछ ।
- विदेशमा आर्जन गरेको सिप पुजी र अनुभवलाई स्वदेशमा सदुपयोग गर्न आप्रवासीहरूको लागी विशेष प्याकेज सहित उधमशीलता विकास परियोजना संचालन गर्ने ।

ख) सामाजिक विकास नीति :

अ) शिक्षा

- शिखर नगर भित्रका सम्पूर्ण विद्यालयहरूमा Green, Clean, Discipline र peace (GCDP) कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- हाल नगर क्षेत्र भित्र संचालन भइरहका विद्यालय तथा अन्य शैक्षिक संस्थाको स्तर उकास्न **मेयर शैक्षिक सुधार कार्यक्रम** अगाडी बढाइनेछ ।
- बालबालिका विकास तथा विद्यालय समायोजन कार्यलाई निरन्तर र प्रभावकारी रूपमा अगाडी बढाइनेछ । समायोजन गरिएका विद्यालय तथा बालबालिका विकासका लागि अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।
- नगर क्षेत्र भित्र संचालित सामुदायिक विद्यालयहरूको शैक्षिक गुणस्तर उकास्न कुनै एउटा विद्यालयलाई आवासिय विद्यालयका रूपमा रूपान्तरित गरी **नगर आवासीय विद्यालय कार्यक्रम** संचालन गरिनेछ ।
- नगर क्षेत्र भित्रका सामुदायिक विद्यालयहरूमा विद्यार्थी अनुपातका आधारमा शिक्षक दरबन्दी मिलान गरी शिक्षक व्यवस्थापन कार्य लाइ निरन्तरता दिइनेछ । र विद्यालय अनुपातका आधारमा शिक्षक दरबन्दी अति न्यून रहेको विद्यालयलाई नगरपालिकाबाट कम्तिमा एका जना शिक्षक व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- विद्यालय उमेर समूहका कुनै पनि बालबालिका विद्यालय बाहिर नरहनु भन्ने उद्देश्यले सघन रूपमा भर्ना अभियान चलाइनेछ र विद्यालय भर्ना भै सकेका बालबालिकालाई पुरै समय विद्यालयमा टिकाउन “अभिभावक सचेतना तथा विपन्न विद्यार्थी सहूलियत कार्यक्रम” लाइ निरन्तरता दिइनेछ ।
- नगर भरी विद्यार्थी पोशाकमा एकरूपता ल्याइने छ । पोशाक खरिद गर्न असक्षम विद्यार्थीहरूलाई नगरपालिकाबाट व्यवस्था मिलाइने छ ।
- विद्यालय अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण नियमित, व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ । र अनुगमनका आधारमा विद्यालयलाई विद्यालयको आवश्यकता पहिचान गरी **मेयर शैक्षिक सुधार कार्यक्रम** का लागि सिफारिस गरिनेछ ।

- शिखर नगरपालिकालाई **शैक्षिक हबका रूपमा विकास गर्न** उत्कृष्ट सिकाइ वातावरण भएको विद्यालय, उत्कृष्ट अनुशासित विद्यालय, उत्कृष्ट सरसफाई युक्त विद्यालय, उत्कृष्ट व्यवस्थापन भएको विद्यालय, उत्कृष्ट अभिभावक सहभागिता भएको विद्यालय, उत्कृष्ट समुह कार्य भएको विद्यालय, उत्कृष्ट अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन गर्ने विद्यालय कार्यक्रमहरु संचालन गरी प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- विद्यालयमा प्रत्येक महिनाको अन्तिम कार्य दिनमा अनिवार्य बैठक बसी सो महिनाको अवस्था विश्लेषण र आउने महिनाको योजनाको विषयमा छलफल गरी सो को अभिलेखीकरण गर्नु पर्ने नीति लिइनेछ । सो बैठक बसे बाफतको खाजा खर्चको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- नगर भित्र संचालित सामुदायिक विद्यालयहरु मध्ये आ.व. २०७८।०७९ भित्र कुनै दुइ विद्यालयलाई **नगर नमुना विद्यालय घोषणा** गरिनेछ । र अन्तर पालिका विद्यालय भ्रमण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- सामुदायिक विद्यालयहरुमा भौतिक संरचनाको सुरक्षा गर्न **सुरक्षित विद्यालयका लागि बलियो घेरबार कार्यक्रम** संचालन गरिनेछ ।
- यस नगरपालिकाको परिवेशअनुसारको स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । र विद्यालयलाई प्रविधिमैत्रि बनाउन पहल गरिनेछ ।
- नगर शिक्षा समिति, विद्यालय व्यवस्थापन समिति र शिक्षक अभिभावक संघ तथा बाल क्लबहरुलाई सक्रिय बनाउन अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । आफ्नो कर्तव्य प्रति लगनशील र निष्ठावान पदाधिकारीहरुलाई प्रोत्साहन प्रदान गरिनेछ ।
- शैक्षिक गुणस्तर उकास्न प्र.अ., शिक्षक, विद्यालयका कर्मचारी र बालविकास सहजकर्ताहरुका बैठक, तालिम, कार्यशाला र अभिमुखीकरण कार्यक्रममा बढावा दिइनेछ । नगरस्तरीय विषयगत प्रतिस्पर्धा सिर्जनाका लागि विषयगत समुहहरु निर्माण गरी अनुभव आदानप्रदान जस्ता कार्यक्रम सञ्चाल गरिनेछ ।
- कर्तव्यबाट विमुख, विद्यालयमा मध्यपान तथा धुम्रपान सेवन गर्ने तथा आफ्नो कर्तव्य प्रति गैर जिम्मेवार हुने प्र.अ., शिक्षक, विद्यालयका कर्मचारी र बालविकास सहजकर्ताहरुलाई कारबाहीको घेरामा ल्याइनेछ ।
- एकीकृत पाठ्यक्रम, कक्षा ६,११ र १२ को नयाँ पाठ्यक्रम तथा राष्ट्रिय प्रारम्भिक कक्षा पढाइ कार्यक्रम (NEGRP) लाई प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि विशेष अभिमुखीकरणको व्यवस्था गरिनेछ ।
- शिक्षण पेशाप्रति इमान्दार, कर्तव्यनिष्ठ, लगनशील र उत्तरदायि भई कार्य सम्पादन गर्ने तहगत रुपमा (कक्षा १-३ , १ -५ , १ -८ र १ - १२) बाट प्र अ, शिक्षक, विद्यालय कर्मचारी र बालविकास सहजकर्ता छनोट गरी प्रत्येक वर्ष **नगद पुरस्कार र प्रमाणपत्र सहित उत्कृष्ट शिखर नगर शिक्षक कार्यक्रम** संचालन गरिनेछ ।
- कक्षा ८ को नगरस्तरीय परीक्षामा सर्वोत्कृष्ट नतिजा ल्याउने छात्र छात्रालाई सम्मानित गरिनुका साथसाथै माथिल्लो एक कक्षा अध्ययन गर्न सहूलियत प्रदान गरिनेछ ।
- बालबालिकाको सर्वाङ्गिण विकासकालागि बालबालिका प्रतिभा पहिचान र विकास कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- नगरका शैक्षिक क्रियाकलापलाई व्यवस्थित बनाउन वार्षिक शैक्षिक योजना निर्माण र वार्षिक शैक्षिक क्यालेण्डर, शैक्षिक बुलेटिन र शिक्षा पाश्वचित्र निर्माण र प्रकाशन गरी गरिनेछ ।
- नगर भित्रका सामुदायिक सिकाई केन्द्रहरुलाई प्रभावकारी र व्यवस्थित बनाउन तथा बजेटको व्यवस्था गरी समाज रुपान्तरणमा सहयोग पुग्ने कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । र साक्षर नगरपालिका घोषणा गर्ने कार्यक्रम अगाडी बढाईनेछ ।
- स्रोत विद्यालयहरुलाई बजेटको व्यवस्था गरी अधिकार प्रत्यायोजित गरिनेछ र वडा स्तरीय विद्यालयका क्रियाकलापहरुलाई व्यवस्थित र प्रतिस्पर्धात्मक बनाइने छ ।
- विद्यालयमा शिक्षक डायरीको अनिवार्य व्यवस्था गरिनेछ । र सबै विद्यालय शिक्षक तथा कर्मचारीहरुको परिचयपत्रको व्यवस्था नगरपालिकाबाट गरी विद्यालयमा परिचयपत्र अनिवार्य गरिनेछ ।

- नगर भित्रका विद्यालयहरुका राम्रा प्रयासहरुको डकुमेन्ट्री तयार गरि प्रचार प्रसार गरिनेछ । विद्यालय स्तरीय र अन्तर विद्यालय स्तरीय अतिरिक्त क्रियाकलापलाई नियमित रूपमा सञ्चालन गरिनेछ । राष्ट्रपति रनिङ् शिल्डलाई भव्यताका साथ सञ्चालन गरिनेछ ।
- **नगरप्रमुखसंग दलित विद्यार्थी प्रोत्साहन कार्यक्रम** संचालन गरी नगर क्षेत्र भित्रका सामुदायिक विद्यालयहरुबाट एसईईमा उच्चतम अंक ल्याउने २ जना दलित विद्यार्थीहरुलाई कक्षा ११ र १२ मा प्राविधिक विषय अध्ययन गर्न छात्रवृत्ति रकम प्रदान गरिनेछ ।
- **नगर उपप्रमुखसंग छात्रा प्रोत्साहन कार्यक्रम** संचालन गरी छात्राहरुलाई विद्यालयमा ल्याउने, टिकाउने र सिकाउने कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा अगाडि बढाउदै एसईईमा सर्वोत्कृष्ट जिपिए ल्याउने छात्राहरुमध्येबाट कक्षा ११ र १२ मा प्राविधिक शिक्षा अध्ययनका लागि सहयोग गर्न कुनै २ जना छात्रालाई छात्रवृत्ति प्रदान गरिनेछ ।
- शिखर नगरको शैक्षिक क्षेत्रमा महत्वपूर्ण योगदान पुर्याएका शिक्षाप्रेमी, समाजसेवी व्यक्तित्वहरु मध्येबाट प्रत्येक वर्ष **शिखर शैक्षिक व्यक्तित्व सम्मान कार्यक्रम** संचालन गरिनेछ ।
- राष्ट्रका लागि खेलकुद, स्वास्थ्यका लागि खेलकुद भन्ने मूल मन्त्रलाई आत्मसात गर्दै **एक विद्यालय एक खेलमैदान कार्यक्रम** अगाडी बढाइनेछ ।
- मेयर कप खेलकुद प्रतियोगितालाई नियमित संचालन गरी नगरपालिका स्तरीय भलिबल, फुटबल र विद्यालय स्तरीय खेदकुद संचालन गरीनेछ ।
- कोभिड १९ र त्यस्तै अन्य अनपेक्षित अवस्थाहरुबाट बालबालिकाको सिकाइमा पर्ने असर कम गर्न तथा त्यस्ता परिस्थितिको सामना गर्नका लागि शिक्षा आकस्मित कोषको व्यवस्था गरिनेछ ।
- दुई तीन महिना पश्चात पनि कोभिड १९ को नियन्त्रण नभएको खण्डमा विद्यालयको पढाईलाई सम्भव भए सम्म वैकल्पिक शिक्षणका माध्यमबाट अध्यापन गराउन बजेट विनियोजन गरिनेछ ।
- एक शिक्षा आकस्मिक कोष स्थापना गरिने छ ।

आ) युवा तथा खेलकुद नीति

- नगर भरीका युवा खेलाडीहरुको क्षमता पहिचान गरी खेलकुद क्षेत्रमा अग्रसर हुन तालिम तथा अन्य अवसरहरु प्रदान गरिनेछ ।
- एक वडा एक खेलकुद स्थल निर्माणका लागि कार्यक्रम बनाईनेछ ।
- नगरपालिकामा कभर्ड हलको निर्माणको लागि पहल गरिने छ ।
- मेयर कप खेलकुद प्रतियोगितालाई नियमित संचालन गरिने छ ।
- नगरपालिका स्तरीय भलिबल, फुटबल र विद्यालय स्तरीय खेदकुद संचालन गरीनेछ ।
- पार्क, खुलाक्षेत्र तथा खेल मैदानको व्यवस्थापनको लागि सरकारी तथा सार्वजनिक जमिन प्रयोगमा ल्याइनेछ ।

इ) स्वास्थ्य

- यस नगरपालिका भित्र कम्तीमा ५० बेड क्षमता भएको आइसोलेसन भवनमा जनशक्ति व्यवस्थापन तथा निरन्तर संचालनका लागि संघ, प्रदेश सरकार लगायत अन्य निकायहरु संग समन्वय बढाइने छ

- कार्यालय हाता तथा सवारी साधन, फर्निचर आदिमा विशेष सरसफाई तथा सेनिटाइजेसन गरिने छ, पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको लागि आवश्यक पर्ने मास्क, सेनिटाइजर, स्वास्थ्यकर्मीका लागि आवश्यक स्वास्थ्य सुरक्षा सामाग्रीहरू, विरामीहरूको लागि आवश्यक औषधीहरूको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- क्वारेन्टाइन तथा आइसोलेसनमा रहने व्यक्तिहरू, अन्य बन्दाबन्दीको अवस्था दोहरिएमा दैनिक ज्यालादारीमा गुजारा गर्ने व्यक्तिहरू, अपांग, असहाय, जेष्ठ नागरिक तथा अति विपन्न भएका व्यक्तिहरूलाई मापदण्ड बनाई राहत प्रदान गर्नको लागि रकम विनियोजन गरिने छ ।
- कोभिड १९ को रोकथाम नियन्त्रण गर्नका लागि प्रत्येक वडाका सबै टोलहरूमा जनचेतना जगाउन निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू, स्वास्थ्यकर्मीहरू, महिला स्वस्थ स्वयं सेविका, यूवा स्वयंसेवकहरू परिचालन गरिनेछ ।
- क्वारेन्टाइनमा बसेका व्यक्तिहरूलाई कुनै पनि विरामीको लक्षण देखिएमा औषधि उपचार गर्नका लागि अस्पताल सम्म पुर्याउन निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवालाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- कोभिड १९ पुष्टि भएका व्यक्तिहरूको निःशुल्क औषधि उपचारको व्यवस्था गर्न निरन्तरता दिइने छ साथै कोभिड १९ बाट ज्यान गुमाएका परिवारलाई राहतको व्यवस्था मिलाउने नीति लिईएको छ ।
- कोभिड १९ जस्ता अन्य महामारीजन्य सरुवा रोगहरूको उपचार तथा व्यवस्थापनका निमित्त छुट्टै कोषको स्थापना गरिनेछ ।
- नगरकार्यपालिका कार्यालय, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सामाजिक दुरी कायम गरी सेवा प्रवाह गर्न आवश्यक सूचना प्रवाह गरिनेछ ।
- कोभिड १९ ले सृजना गरेका विभिन्न क्षेत्रहरूलाई सम्बोधन गर्न यस नगरपालिकाले सक्दो प्रयास गर्नेछ । साथै नगरमा कृयाशिल संघ संस्थाहरूलाई यस कार्यमा सहयोग गर्न अपिल गरिने छ ।
- संविधानमा मौलिक हकका रूपमा रहेको गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवा सबै नागरिकको सहज पहुचमा पुग्नेगरी प्रवाहकारी रूपमा उपलब्ध गराउने एवं आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क रूपमा उपलब्ध गराईनेछ र गुणस्तरिय तथा स्वास्थ्य बर्धक खाद्य पदार्थको प्रवर्द्धन र प्रयोग मार्फत कुपोषणलाई न्यूनिकरण गर्दै यस नगरपालिकालाई पोषण युक्त नगरपालिका बनाउने कार्य अगाडी बढाउन **म स्वस्थ मेरो नगरपालिका स्वस्थ भन्ने** अवधारणा कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।
- नगरपालिका क्षेत्रभित्र प्रत्येक वडावासीको पहुँच पुग्ने गरी घुम्ती स्वास्थ्य शिविर मधुमेह, उच्च रक्तचाप, मृगौला, क्यान्सर, मुटु रोग, आडखस्ने समस्या जस्ताहरूको निशुल्क स्वास्थ्य परिक्षण शिविर संचालन गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य सेवामा गुणस्तरियता कायम गर्न प्राविधिक जनशक्तिको क्षमता विकासका साथै स्वास्थ्य संस्थाहरूको स्तरोन्नतीका लागि सम्बन्धित निकायमा अनुरोध गर्ने तथा स्वास्थ्य सेवालाई भरपर्दो र गुणस्तरीय बनाईनेछ ।
- नगरपालिका भित्र कम्तीमा १५ शैया सम्मको नगर अस्पताल निर्माणको कार्य छिटो सम्पन्न गरी संचालनमा ल्याईनेछ ।
- नगरपालिकाका शहरी स्वास्थ्य केन्द्र र आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रहरूमा बर्थिङ्ग सेन्टर स्थापना गरिने पूर्ण संस्थागत सुत्केरी हुने नगरपालिकाको रूपमा स्थापित गरिनेछ ।
- प्रत्येक बालबालिकाहरूले पूर्ण खोप पाउनु उनीहरूको नैसर्गिक अधिकार हो भन्दै जन्मे देखि २३ महिना सम्मका बालबालिकाहरूलाई पूर्ण रूपमा गुणस्तरिय खोप सेवा संचालन गर्न खोपकेन्द्रहरूको भौतिक अवस्था क्रमिक रूपमा सुधार गर्दै लगिनेछ ।
- यस नगर क्षेत्रमा हुन सक्ने दैवीक प्रकोप तथा महामारीको समयमै व्यवस्थापन गर्नका लागि सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गरि सोको व्यवस्थापन गरिनेछ ।

- महिला स्वास्थ्य स्वमसेवीकाहरुको मनोबल उच्च हुने खालका प्रोत्साहन मूलक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछन र निजहरुलाई कोभिड सम्बन्धी तालिम प्रदान गरी रोकथामका लागि परिचालन गरिनेछ ।
- १००० सुनौलो दिन बालबालिकाको, सुत्केरी तथा गर्भवतीलाई लक्षित गरी स्वास्थ्य तथा पोषणका कार्यक्रमहरु संचालनका लागि आवश्यक बजेट तथा कार्यक्रमको तर्जुमा गरिनेछ साथै पोषण युक्त वडा घोषणाको कार्यक्रमलाई अगाडि बढाइनेछ ।
- यस नगर भित्र स्वास्थ्य क्षेत्रमा भए गरेका कार्यहरुको चुस्त दुरुस्त अभिलेख राखि माथिल्लो निकायमा प्रतिवेदन पठाउने प्रणालीको विकास गर्न प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाका कर्मचारीहरुलाई क्षमता विकास गराई सोको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- नगर क्षेत्रमा स्वास्थ्य वीमा कार्यक्रमलाई वढी प्रभावकारी र आम जनतासम्म पुऱ्याई उक्त कार्यक्रमवाट अधिक लाभ लिनका लागि पहल गरिनेछ ।
- “स्वस्थ शरिर स्वस्थ दिमाग” भन्ने नारालाई ध्यानमा राखी २१ वर्ष मुनिका बालबालिकालाई धुप्रपान,मद्यपान तथा लागुपदार्थवाट टाढा राख्न प्रेरणादायी शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- अनियन्त्रित रूपमा विक्री वितरण भईरहेको मदिरालाई नियन्त्रण गरी निश्चित ठाउँमा मात्र विक्री वितरण केन्द्र तोकी व्यवस्थित गरिनेछ ।
- स्वच्छ खानेपानीको दिगो व्यवस्थापनका लागि आयोजना निर्माणको क्रममा नै निश्चित रकम मर्मत सम्भार कोषमा राखी प्रत्येक उपभोक्ताले न्युनतम रकम मासिक रूपमा जम्मा गर्नु पर्ने नीति लिदै खानेपानी आयोजनाहरू उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण गरिनेछ ।
- स्वच्छ पानी स्वस्थ जिन्दगानी को अबधारणालाई संस्थागत गर्नका नगरपालिकाका सबै क्षेत्रमा स्वस्थ स्वच्छ पानीको व्यवस्थापन र पानी खानेपानी सरसफाईको क्षेत्रमा कार्य गर्ने दातृ संस्था एवम् गैर सरकारी संस्था संग समन्वय बढाई नगरपालिकाबाट पनि उक्त कार्यको शुरुवात गरिनेछ ।
- वर्षेनी जेष्ठ नागरिकहरुका लागि निःशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण साथै औषधी उपचार गर्ने र घर घरमा मेयर कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने नीति लिइने छ ।
- सबै स्वास्थ्य संस्थाहरुमा कोभिड १९ व्यवस्थापनका लागि अक्सिजनका लागि कन्सिनेटरको व्यवस्था गरिने छ ।
- संघ,प्रदेश र संघ संस्थाहरूसंग समन्वय गरि कोभिड १९ खोप नगरपालिकाका सबै नागरिकहरुलाई लगाउने नीति लिइने छ ।
- नेपाल नेत्रज्योती संघ संग समन्वय गरी यस नगरक्षेत्रमा आंखा उपचार केन्द्र स्थापना र सञ्चालनकालागी आवश्यक गृहकार्य गर्न पहल गरिने छ साथै नगरपालिका भित्र आखा शिविर संचालन गर्न पहल गरिने छ ।
- विपत व्यवस्थापनका लागि कोषको स्थापना गर्ने नीति लिइने छ ।
- गुणस्तरीय तथा स्वास्थ्यवर्धक खाद्य पदार्थको प्रवर्द्धन र प्रयोग मार्फत कुपोषणलाई न्युनीकरण गर्दै लगिनेछ साथै सबै बालबालिकाहरुको पूर्ण बृद्धि अनुगमन सहित तोकिएका सुचकाङ्कहरु पुरा गरी पोषणमैत्री वार्ड / स्वास्थ्य संस्था घोषणा गर्दै पोषणमैत्री नगरपालिका घोषणाको आधार तयार पारी पोषण मैत्री नगरपालिका बनाईनेछ ।
- प्रत्येक वार्डहरुमा खोप केन्द्र स्थापना तथा संचालन गरि सबै बालबालिकाहरुलाई खोपको दायरामा ल्याई पूर्णखोप सुनिश्चित नगरपालिका घोषणा गरीनेछ।

ई) खानेपानी तथा सरसफाई

- जिल्लाबाटै खुला दिशामुक्त क्षेत्र घोषणा भैसकेकाले पूर्ण सरसफाईको अवधारणालाई कडाइका साथ पालना गराउँदै आफ्नो घर अगाडि आफैले अनिवार्य सरसफाई र एक घर दुई फलफूलका विरुवा अवधारणा लाई आत्मसात गर्ने नीति लिइनेछ ।
- एक घर एक शौचलयको अवधारणालाई कडाइका साथ पालना गराउँदै आफ्नो घर अगाडि आफैले सरसफाइ गर्नुपर्ने अवधारणाका साथ व्यवहार परिवर्तनका कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छ ।

उ) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति :

महिला ,बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक

- नगरपालिका स्तर ,वडा स्तर तथा समुदाय स्तरमा गठन गरिने विभिन्न संजाल,समुह तथा समितिहरूमा महिला ,दलित,अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, यौनिक अल्पसंख्यक,सिमान्तकृत तथा पछाडि पारिएका वर्ग र समुदायको समानुपातिक र समावेशी सहभागिताको आधारमा प्रतिनिधित्व तथा सहभागिताको सुनिश्चितता गरिने छ ।
- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी नीतिको व्यवस्थित रूपले कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
- नपालिकाको लैससासको लेखाजोखा गरी त्यसबाट देखाएका समस्याहरूको समाधानको लागि लैससास मुलप्रवाहिकरण योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गरिने छ ।
- लैससासको अवधारणामा समानता ल्याउन मानविय संसाधनको व्यवस्था गरिने छ ।
-
- लैगिक हिंसा, मानव बेचबिखन, बालविवाह, बहु विवाह तथा छाउपडी जस्ता कुप्रथा जस्ता सामाजिक विकृति तथा अपराध जन्य कार्यलाई न्यूनीकरण र निरूत्साहित गर्ने शुन्य सहनशीलताको नीति लिइनेछ ।
- लैगिक हिंसा कोषको स्थापना गरी संचालनमा ल्याइनेछ ।
- नगरका किशोरीहरूका लागि आत्म सुरक्षा तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
- महिला तथा एकल महिलाहरूलाई आत्मनिर्भर बनाउन सिप विकास र उच्चमशीलता तालिम बाट आर्थिक विकास तथा स्वावलम्बन गरिनेछ ।
- जेष्ठ नागरिकहरूको सम्मानपूर्ण र व्यवस्थित गास वास र कपासको व्यवस्था सुनिश्चितता गर्दै नगरपालिका क्षेत्रमा बृद्धवृद्धा आरोग्य केन्द्र स्थापना गर्ने नीति लिइने छ ।
- असमानता ,भेदभाव ,परम्परागत मुल्यमान्यता तथा स्थानिय रूपमा अभ्यास भएका केहि हानिकारक व्यवहारहरू कसरी समतामूलक र न्यायोचित समानको लागि अवरोध हुन भन्ने सम्बन्धमा सुचनामूलक स्रोत सामाग्री प्रकाशित गर्ने र सो सम्बन्धमा तालिम , अन्तरकृया , छलफल जस्ता कार्यक्रमहरूको आयोजना निरन्तर रूपमा गरिरहने छ ।
- नगरपालिकामा बसोबास गर्ने महिला ,दलित ,अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू , यौनिक अल्पसंख्यक , सिमान्तकृत तथा पछाडि पारिएका वर्ग र समुदायका व्यक्तिहरूको खण्डिकृत तथाङ्क संकलन गर्ने र नियमित रूपमा अध्यावधिक गरिने छ ।
- लिङ्गमा आधारित हिंसा र भेदभावपूर्ण व्यवहार विरुद्धका हरेक कृयाकलाप तथा कार्यक्रमहरूमा किशोर तथा पुरुषहरूको अर्थपूर्ण सहभागिता पुऱ्याउन प्रत्येक मावि विद्यालयहरूमा अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- छाउपडि प्रथाजन्य कुरितिबाट प्रभावित महिला तथा बालबालिकाहरूको स्वास्थ्य तथा पोषण सम्बन्धमा जनचेतना अभिवृद्धिका कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

- नगरपालिका योजना तथा आयोजनाहरूलाई लैङ्गिक उत्तरदायि बनाउनको लागि लैङ्गिक उत्तरदायि बजेट परीक्षण गरिने छ ।
- हिंसा पिडित महिलाको तत्काल बसोवासको व्यवस्था मिलाउन प्रदेश सरकारसंग समन्वय गरि महिला सुरक्षा गृह स्थापना गरिने छ साथै महिला हिंसामा परेका चेलीहरूलाई परामर्श तथा परैवी सेवा प्रदान गर्न परामर्श तथा परैवी केन्द्रको स्थापना गरिने छ ।
- नगरमा प्रचलित कुप्रथा, कुरीति तथा गलत अभ्यास गर्ने कार्यको दुरत्साहनका लागि नीति, कानून तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- जातीय आधारमा हुने छुवाछुत, भेदभाव र विभेदहरूलाई न्युनीकरण गर्दै **विभेद मुक्त शिखर नगरपालिका** निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ ।
- आर्थिक अवस्था कमजोर भएका महिलाहरूलाई स्वास्थ्य उपचारका लागी नगरपालिकाले सहुलियत प्रदान गरिनेछ ।
- गरिव, पिछडिएका वर्ग, द्वन्द्व पिडित, मुक्त हलिया, जेष्ठ नागरिक, अनाथ लगायत आदीवासी जनजाती, दलित र अपाङ्गता भएका समुदायको समानुपातिक प्रतिनिधित्वको सुनिश्चितता गर्दै लैजाने छ ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि सशक्तीकरणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । साथै असक्त बहुअपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लागि विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकाय तथा संस्थाहरूको सहयोगमा समुदायमा आधारित पुनस्थापना गृह निर्माणका लागि पहल गरिनेछ ।
- वास्तविक अपाङ्गताको तथ्याङ्क (संख्या, सिप, क्षमता) संकलन गरीने छ र अपाङ्गता परिचयपत्र बितरण कार्यविधि २०७५ बमोजिम अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई परिचयपत्र लगायतका स्थानीय सरकारले प्रदान गर्ने सेवा सुविधाहरू सरल तरिकाले उपलब्ध गराउन घुम्ती शिविर संचालनलाई थप प्रभावकारी र व्यवस्थीत गरिनेछ ।

ऊ) साँस्कृतिक प्रवर्द्धन

- यस क्षेत्रमा रहेका विभिन्न समुदायहरूले मनाउदै आएका गौरा, होरी, पुतला, भुवा, आदी चाड पर्व, धर्म संस्कृती लगायत मठ मन्दिर , सत्संग भवन संरक्षण र संर्वधन मा जोड दिईनेछ ।
- धार्मिक,साँस्कृतिक तथा ऐतिहासिक महत्व बोकेका स्थान तथा सम्पदाहरूको खोजी र मौलिकता लाई संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्दै लैजाने ।
- स्थानीय भाषा, लिपी,साहित्य र कलालाई प्राथमीकताका साथ संरक्षण र सम्बर्द्धन गरिने छ ।

ग) पुर्वाधार बिकास सम्बधी नीति

- कोभिड १९ पश्चात रहने उच्च बेरोजगारीतालाई सम्बोधन र रोजगारी सृजना गराउन जनशक्तीको बर्गिकरण गरि आवश्यक सिप दिई दक्ष र अदक्ष जनशक्तीलाई भौतिक पुर्वाधार निर्माण कार्यमा प्रयोग गरिनेछ ।
- नगरका प्रमुख पुर्वाधार बिकासका लागि आवश्यकता अनुरूप बजेट विनियोजन गरिनेछ । चालु आ.ब.का अधुरा, क्रमागत योजनाहरू, आयोजनाको निरन्तरता र नयाँ आवश्यक पुर्वाधार निर्माणलाई प्राथमिकता दिईनेछ ।
- यस नगरपालिकाका अधिकांश बस्तीहरूमा सडक संजालले जोडिईसकेकोले उक्त सडकहरूलाई स्तरोन्ती गर्नका लागि सिंगल कटिङ्ग रोडलाई डबल कटिङ्ग र डबल कटिङ्ग रोडलाई नाली सहितको ग्राभेल र ग्राभेल सडकलाई पक्की नाली सहित कालोपत्रे सडकमा स्तरोन्ती गरिनेछ ।

- सबै प्रकारका सडकहरूको नक्शाङ्कन गरी राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसार सडकहरूको क्षेत्र निर्धारण हुनेगरी नगर यातायातगुरुयोजना(MTMP) निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।
- नगरबासीहरूलाई सहज, सुलभ, र सुरक्षित यात्रा गर्नका लागि नगरका मुख्य मुख्य ठाउहरूमा बस स्टेण्ड यात्रु प्रतिक्षालय आदी क्रमशः निर्माण गर्ने नीति लिईनेछ ।
- नेपाल सरकारद्वारा निर्धारण गरिएको मार्गदर्शन एवं राष्ट्रिय भवन निर्माण संहिता समेतका आधारमा निर्धारण गरिएको भवन निर्माण सम्बन्धि मापदण्डलाई आधार मानी स्थानीय आवश्यकताका आधारमा समग्र सहरी विकास तथा भौतिक पूर्वाधार निर्माणलाई अगाडि बढाईनेछ ।
- “आवश्यकता र प्रतिफल” भन्ने नीतिका आधारमा सबै वडाहरूमा विकास निर्माण कार्यलाई अगाडी बढाईनेछ ।
- सेतीनदीको वरिपरिको भागमा कृषि उपजहरू उत्पादनका लागि सिंचाइ सुविधा पुर्याउन लिफ्ट सिंचाइ योजना निर्माण गर्नका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरि लिफ्ट सिंचाइ योजना निर्माणमा विषेश जोड दिईनेछ ।
- विभिन्न पूर्वाधार निर्माण योजनाहरूको नियमित संचालन गर्न मर्मत सम्भार, संचालन र व्यवस्थापनको लागि नगर मर्मत सम्भार कोष संचालन गरिनेछ, र बास्तविक आवश्यकताको आधारमा योजनाहरूको मर्मत संचालन गरिनेछ ।
- आर्थिक निर्भरता र राजश्व संकलन नै भौतिक पूर्वाधार विकास निर्माणको आधार भएकोले आर्थिक आत्म निर्भरताको लागि राजश्व संकलन हुने योजनाहरूलाई प्राथमिकता दिईनेछ ।
- विगतमा निर्माण गरिएका योजनाहरूको दिगोपना र क्षमता अभिवृद्धि कार्यलाई मध्य नजर गरि उक्त योजनाहरूलाई स्वःसंचालित बनाउन आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- नगरयोजना कार्यान्वयन गर्दा योजनाको सम्झौता तथा फरफारक गर्दा Pre-project र post project photo को नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- नगरपालिका भित्र नक्सापाश नगरी बनाएका घरहरूको नक्सापासको प्रक्रिया अगाडि बढाई अभिलेखिकरण गरी नियमित गरिने छ । साथै नक्सापासको प्रकृत्यालाई अझै प्रभावकारी बनाई लागु गरिनेछ ।
- नगरभित्रका घरेटो बाटोलाई व्यवस्थित गरिने नीतिलाई निरन्तरता दिईने छ ।

सिंचाइ

सिंचाइ र खानेपानीको आवश्यक परिपूर्ति गर्न र उक्त योजनाको दिर्घकालीन योजनाका लागि खानेपानी श्रोत व्यवस्थापन योजना सम्बन्धि अध्ययन गरि अगाडी बढाईने छ ।

विद्युत/उर्जा

- विद्युत लाइन विस्तार नभएका वडा ,वस्ती तथा टोलहरूमा विद्युतीकरणको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ, र विद्युत लाईन पुगेका स्थानमा गुणस्तरिय विद्युत सेवा सञ्चालन गराउन निरन्तरता दिइने छ ।
- स्थानीय स्तरको बस्ती र घरेलु उद्योग संचालनको लागि नगरपालिका भित्रको खोलाहरूबाट साना जलविद्युत उत्पादन गर्नका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरि निर्माण कार्यलाई अगाडी बढाउन पहल गरिने छ ।
- नगर क्षेत्रभित्र पर्ने सडकको विभिन्न स्थानमा सडक सौर्य बत्ती जडान गर्न पहल गरिने छ ।

सवारी साधन

- संचालित नगर बसहरूलाई सहूलियत, सुविधा सम्पन्न र व्यवस्थित तरिकाले संचालन गरिने छ ।

यातायात

- शिखर नगरपालिका सडकहरुमा ट्राफिक सम्बन्धि जनचेतना जोगाउन आवश्यकता अनुसारका क्षेत्रमा डमी तथा पोस्टर राख्नका लागि व्यवस्था मिलाइने छ ।

घ) वन वातावरण तथा विपत व्यवस्थापन सम्बन्धि नीति

वन, वातावरण

- दिगो विकासका लक्ष्यहरुलाई आत्मसात गर्दै वन, वातावरण, जलवायु, पास्थितिक पद्धती, जैविक विविधताको संरक्षण गरि विकास निर्माण कार्यलाई अवलम्बन गरिने छ ।
- नगरभित्र रहेका सार्वजनिक जग्गाको लगत संकलन गरी संरक्षण गरिनेछ । त्यस्ता सार्वजनिक जग्गाहरुमा वृक्षारोपण गरी **Green City** प्रवर्द्धन गर्न पहल गरिने छ ।
- एक व्यक्ति एक विरुवा कार्यक्रम संचालन गर्न प्रत्येक टोलमा समिति गठन गरि परिचालन गरिनेछ ।
- वन स्रोतको संरक्षण, व्यवस्थापन तथा सदुपयोगबाट स्थानीय समुदायको सहभागीता अभिवृद्धि गर्दै वन पैदावरबाट प्राप्त राजस्वले नगरपालिकाको आर्थिक विकासमा योगदान पुऱ्याइनेछ ।
- नगरपालिकामा कम्तिमा एउटा नर्सरी स्थापना गरी वन विकास तथा सडक, नदी र सार्वजनिक जग्गाहरुमा सरोकारवाला निकायहरुको साभोदारीमा वृक्षारोपण गरिनेछ र निजी वनको अवधारणालाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- तेले लेक संरक्षण एवं सम्बर्द्धन गर्दै संकटापूर्ण अवस्थामा पुगेका जडीबुटी तथा वन, वनस्पतीहरुको संरक्षण, जैविक विविधताका हिसावले महत्वपूर्ण क्षेत्र (**Biodiversity hot Spot**) को पहिचान तथा संरक्षण, जैविक विविधता लगायत शिखर क्षेत्रलाई पर्यटकिय क्षेत्रको रूपमा विकास गर्न गुरुयोजना तयार गर्ने कार्य पहल गरिने छ ।
- जलवायु परिवर्तनको नकारात्मक असरलाई न्यूनीकरण गर्न वार्षिक योजना तर्जुमा गर्दा विकास योजनालाई वातावरण मैत्री बनाउँदै लैजाने तथा तेले लेकको संरक्षण गर्दै सरोकारवालहरुको ध्यानाकर्षण गराइने छ । **रेड प्लस कार्वन सञ्चितबाट** यो नगरपालिकाले अनुदान प्राप्त गर्ने सम्भावना भएकाले वन क्षेत्रको व्यवस्थापन तथा विस्तार गरी आगामी ५ वर्ष भित्र नगरपालिकालाई घरभित्रको धुवाँ रहित क्षेत्रको रूपमा विकास गर्ने अभियानलाई विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाहरुको सहयोगमा तिव्रता दिईनेछ ।
- प्राकृतिक प्रकोप न्यूनीकरण गर्न र प्राकृतिक प्रकोपबाट पिडितहरुलाई व्यवस्थापन गर्नका लागि शिखर नगरपालिकामा प्रकोप व्यवस्थापन कोषको स्थापना गरिने छ । उक्त कोषमा रहेको रकम प्रकोप व्यवस्थापन विशेष कोष विनियमावली तयार गरी सोही अनुसार खर्च गरिनेछ ।
- भू-क्षय तथा प्राकृतिक प्रकोपको दृष्टिकोणबाट संवेदनशील मानिएका क्षेत्रमा प्रकोपको जोखिमलाई व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरी कार्यन्वयनमा जोड दिईनेछ ।
- सेती नदीमा तटवन्धनका लागि गुरुयोजना बनाई लागु गरिनेछ ।
- नगरपालिकाका सबै वडाहरुमा रहेका सामुदायिक वनहरुलाई संरण गर्नका लागि सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति गठन गरि क्षमता विकास गरिने छ ।

अ) विपद व्यवस्थापन

- आकस्मिक रूपमा आई पर्ने माहामारी तथा विपत जन्य विभिन्न रोग ब्यादि, बाढि पहिरो र हावाहुरीलाई आकस्मिकरूपमा व्यवस्थापन गर्न आकस्मिक कोषको व्यवस्थापन र परिचालन गरिने छ ।
- शिखर नगरपालिका पुर्वाधार विकास प्रक्रियामा विपत जोखिम न्युनिकरणका अवधारणालाई अवलम्बन गरिने छ ।

- स्थानीय विपद जोखिम न्यूनीकरण रणनीतिक कार्ययोजना तथा विपद पुर्वतयारी तथा प्रचिकार्य यृजना तयार गरि जोखिमलाई न्यूनिकरण गर्दै लगिने छ । साथै स्थानीय विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना (LDCRMP) तर्जुमा गरि कार्यान्वयनमा ल्याउनेछ । यस्ता योजना तयारी तथा कार्यान्वयन गर्न विकास साभेदार सस्थाहरु संग सहकार्य गरिनेछ ।

आ) फोहोर मैला

- फोहोर मैला व्यवस्थापनका लागि पालिकामा विभिन्न जनचेतनाका कार्यक्रम गर्न अगाडी बढाउन पहल गरिने छ ।
- शिखर नगरपालिकालाई स्वच्छ नगरपालिकाको रूपमा स्थापित गर्न जसले फोहोर गरेको हो, उसैले सफाई गर्नुपर्छ भन्ने खालका जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ ।
- कुहिने फोहोरलाई प्रयोग गरी गमला तरकारी खेतीगर्ने अभियानलाई प्रोत्साहन गरिने छ । हरियाली बगैँचा निर्माण गर्नेलाई पुरस्कृत गर्ने नीति लिइनेछ ।
- बजार क्षेत्र र सार्वजनिक स्थलमा क्रमशः सार्वजनिक शौचालय निर्माण गर्दै लगिने र मर्मत सम्भार तथा सञ्चालनको उचित व्यवस्था मिलाईनेछ ।

ड) सुशासन तथा संस्थागत बिकास सम्बन्धी नीति

अ) संस्थगत सुशासन

- नगर पालिकामा E- governance प्रणालीको बिकास गर्न आवश्यक पुर्वाधार निर्माण एंव सो को प्रभावकारी कार्यान्वय गर्ने नीति लिइने छ ।
- पालिकामा हेल्प डेस्क ब्यवस्थापन र गुनासो पेटिकामा आएका सुभाब तथा गुनासोहरुलाई समयमै फर्छ्यौट गर्न गुसो संयन्त्र गठन गरिने छ ।
- नगरपालिकाको वेवसाईटमा नगरपालिकाका गतिविधी तथा सूचनाहरु नियमितरूपमा सार्वजनिक गरी नागरिकको सूचनामा पहुँच पुर्याईनेछ साथै नगरपालिकावाट प्रदान गर्दै आएका सेवा सुविधाहरुमा यान्त्रिकिकरण गरी कम्प्युटरको माध्यमवाट प्रदान गरिनेछ ।
- भौतिक पुर्वाधार योजनाको पारदर्शिता गुणस्तरियता प्रभावकारिता सरलताका साथ कार्यान्वयन गर्न तथा समयमै आवश्यक सुधार गर्न योजनाहरुको आर्थिक तथा भौतिक विवरणहरु प्रष्ट देखिने र समयमा आवश्यक सुभाब सल्लाह दिन मिल्ने गरि योजनाहरुलाई डिजिटार्इज मोडेल (Digitize Model) लागि योजना अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी बनाईने छ ।
- निर्वाचित जनप्रतिनिधी र कर्मचारीहरुकालागि आवश्यक पर्ने उपयुक्त तालिम, अध्ययन, अवलोकन गोष्ठीलाई प्राथमिकता दिई कर्मचारीको कार्यसम्पादन मुल्याङ्कन विधि प्रभावकारी र वैज्ञानिक बनाई प्रोत्साहन तथा दण्डात्मक पद्धतिका आधारमा कर्मचारीलाई सेवामुखी तथा जवाफदेही बनाईनेछ ।
- वडाहरुमा बजेट विनियोजन गर्दा वैज्ञानिक मापदण्डका आधारमा भुगोल, जनसंख्या, लागत र पछाडिपरेका समुदायको वसोवास, राजस्व उठाउने क्षमता आदीलाई आधार बनाई बजेट विनियोजन गरिनेछ ।

- नगरपालिका अर्न्तरगत रहेका कर्मचारीहरुको कर्मचारी कल्याणकोष परिचालन कार्यविधि बनाई कार्यान्वयनमा ल्याईनु का साथै मानव शंसाधन विकास कोष, विपद व्यवस्थापन कोष, महिला बालबालिका संरक्षण कोष, वातावरण संरक्षण कोष लगायत विशेष कोषहरु स्थापना गरी कार्यविधि बनाई क्रमशः कार्यान्वयन गर्नका लागि पहल गरिने छ ।
- जेष्ठ नागरिक, दलित, विधवा महिला, एकल महिला, दलित बालबालिका, पूर्णअशक्त अपाङ्ग, आशिक अशक्त अपाङ्ग र आदिवासी जनजातीलाई प्रदान गरिदै आईरहेको सामाजिक सुरक्षा भता वितरण कार्य क्रमशः वैकिड प्रणाली मार्फत गरिनेछ र व्यक्तिगत घटना दर्ता कार्य Online System मा गरिनेछ ।
- सुशासनका आधारभूत पक्षहरु उत्तरदायित्व, जवाफदेहिता, पारदर्शीता, जनसहभागीता र सामाजिक भावनालाई प्रवर्द्धन गर्दै सेवाग्राहीहरुलाई सुशासनको अनुभूती दिलाउन नगरपालिका तथा वडाहरुबाट प्रदान गरिने सेवा प्रवाह तथा सञ्चालित आयोजनाहरु तथा कार्यक्रमहरुको सार्वजनिक सुनुवाईलाई निरन्तरता दिइने छ साथ साथै योजना सूचना पाटीलाई व्यवस्थित गर्दै कामका आधारमा रकम भुक्तानी गरिने नीति लिइनेछ ।
- नगरपालिकाबाट सञ्चालित आयोजना तथा कार्यक्रमलाई छिटो छरितो एवं प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्नका लागि प्रत्येक आ.व.को वैशाख मशान्त भित्र सम्पन्न गरी सो को भुक्तानि तथा फरफारक गर्नेगरी कार्य योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने नीति अवलम्बल गरिने छ ।
- पेशकी, वेरुजु र भ्रष्टाचार विरुद्ध शुन्य शहनशिलताको नीतिलाई अवलम्बन गरिनेछ ।
- पालिकाले गरेको असल अभ्यासको सार्वजनिक गर्न त्रैमासिक रुपमा नगर बुलेटिन प्रकाशन गरिने छ ।
- नगरपालिका सबै वडाहरुमा नेटको सुबिधालाई व्यवस्थित गरिने नीति लिईने छ ।
- शिखर नगरपालिकाका सम्पुर्ण कर दाताहरुको तथ्याङ्क संकलन गरि अभिलेख अध्यावधीक गरिने छ । राजस्व परिचालन गर्न विभिन्न निकासंग समन्वय गरिने छ ।
- पालिकामा आवश्यक विभिन्न ऐन, नियमावली, कार्यविधी निर्माण गरि लागु गरिने छ ।
- नगरक्षेत्रभित्र कालोबजारी, कृत्रिम अभाव, एकाधिकार सृजना गर्ने व्यवसायीलाई कारबाही गर्न संघीय तथा प्रदेश सरकारसंग समन्वय गरि अधि बढिनेछ । साथै बजार अनुगमनको कार्यलाई तिब्रताका साथ निरन्तरता दिइने छ ।
- नगरका सेवा र सूचनाहरु अनलाईन मार्फत प्रवाहित गरी सेवा र सूचनामा सबैको पहुँच पुर्याईनेछ ।
- सुशासन, सूचनाको हकको प्रत्याभूति र जवाफदेहिताका विभिन्न संयन्त्र तथा औजारहरुको अभ्यासका लागि नागरिक सहभागिता, नागरिक समाज र सञ्चार क्षेत्रको भूमिकालाई प्रोत्साहित गर्ने खालका योजनाहरुलाई प्रोत्साहित गर्ने खालका कार्यक्रम गर्ने र सुशासनको क्षेत्रमा काम गर्ने संस्थालाई सहयोग गरी असल अभ्यासहरुलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।
- गाँउपालिकाको सस्थागत स्वमूल्याकनको नतिजाको आधारमा राम्रा अभ्यसहरुलाई निरन्तरता दिदै सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्रहरु पहिचान गरि क्षमता विकास योजना तयार गरिनेछ र त्यसको कार्यान्वयनमा तिब्रता ल्याइनेछ ।
- नगरपालिकाको समग्र योजनाबद्ध विकासको लागि मध्यकालिन खर्च संरचना सहितको आवधिक योजना निर्माण गरि यसैका आधारमा विषयगत रणनितिक योजना तथा वार्षिक योजना तयार गर्ने पद्धतिको विकास गरिनेछ ।
- नगरपालिका भित्र रहेका सबै टोलहरु समावेश गरेर टोल विकास संस्था गठन गरी योजना तर्जुमा, उपभोक्ता समिती गठन, सार्वजनिक परिक्षण तथा अनुगमन कार्यमा परिचालन गरिनेछ । साथै टोल वस्तुमा समाजिक सहिष्णुता कायम गर्न एवम् सामाजिक कुरितिहरुको उल्मुलन गर्न परिचालन गरिने छ ।

- न्याय सम्पादनलाई वैज्ञानिक र प्रभावकारी बनाई सबै समुदायको पहुच वढाई समुदायमा शान्तिपूर्ण वातावरण सृजना गर्न न्यायिक समितीको क्षमता अभिवृद्धि गरिने छ । साथै न्यायिक समितीको कार्यमा चुस्तता ल्याउन सबै वडामा सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्र गठन गरी मेलमिलापकर्ताहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै सामुदायिक मेलमिलापको माध्यमबाट विवाद समाधानमा जोड दिईनेछ । साथै उत्कृष्ट मेलमिलापकर्ताहरु मध्येबाट सम्मान कार्यक्रमलाई जोड दिईनेछ ।
- नगरपालिकाले गठन गरेका बाल क्लब, टोल विकास संस्था, उपभोक्ता समिति, महिला समुह, कृषि समुह, सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति, सहकारी लगायतका संस्थाहरुलाई नगर विकासमा परिचालनका समन्वय बढाइनेछ ।

आ) राजस्व

- कर तिर्नु कर्तव्य मात्र होईन गौरव पनि हो भन्ने सोचको विकास तथा कर कानुनको पालना गर्न करदाता साक्षरता कार्यक्रम संचालनमा ल्याईनेछ ।
- नगरपालिकाको राजस्व प्रसासन सुधारको लागि राजस्व सुधार योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनमा ल्याइने छ साथै आर्थिक ऐन र कर तथा गैरकर राजस्व ऐन कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- करका दायरामा वृद्धी गरिनुका अतिरिक्त नगरपालिकाको स्वायत्त अधिकार क्षेत्रभित्र रहने कर दस्तुरका वृहत क्षेत्रहरुको पहिचान सहित संकलन तथा व्यवस्थापनमा उपयुक्त नीति अपनाई श्रोत साधनको परिचालन गरिने तथा साविकको आन्तरिक श्रोत वृद्धीगर्दै लैजाने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- आन्तरिक राजस्व वृद्धीका लागि व्यवसाय करमा सार्वजनिक निजी साँभेदारीको अभ्यास अगाडी वढाईनेछ ।
- नगरक्षेत्र भित्र सञ्चालनमा रहेका उद्योग व्यवसायलाई करको दायरामा ल्याउन कर संकलन प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन कर जागरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने र उत्कृष्ट करदातालाई सम्मान गर्ने नीति लिईनेछ ।
- आन्तरिक श्रोत पहिचानको लागि नगरपालिकाका सम्भावित खनिज खानीहरुको अध्ययन गरी उत्खननका लागि पहल गरिनेछ ।
- व्यवसाय कर, बहाल कर तथा अन्य श्रोतको लगत अध्यावधीक गरिदै लगिनेछ ।
- आन्तरिक राजस्व वृद्धीका लागि व्यवसाय कर, मालपोत कर, बहाल कर तथा बहाल विटौली करको दायरा बढाउने नीति लिईनेछ ।
- महालेखा परिक्षकको कार्यालयले औल्याएका बेरुजुहरु समयमै फछ्छौट गर्न तदारुकताकासाथ कार्य गरिने छ र पालिकालाई बेरुजु शुन्य तथा वित्तिय अनुशासित नगरपालिका बनाउने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

इ) सेवा प्रवाह

- सेवा प्रवाहको न्यनतम मापदण्ड नमुनाको रुपमा तयार सो को कार्यान्वयन प्रणाली बनाई सर्वसुलभ सेवा प्रवाह गरिनेछ ।
- नगरपालिकाले चौमासिक रुपमा नागरिक समाजका सस्थाहरु संग अन्तरक्रिया गरि सुभावरु लिनेछ साथै यस पालिकामा काम गर्ने विकास साभेदारहरु संग समेत चौमासिक रुपमा विकास गतिविधिको समिक्षा गर्दै सिकाई आदान प्रदान गर्ने कार्यलायई प्राथमिकताका साथ लागू गरिनेछ ।
- सेवाको वरिपरि नागरिक नभई नागरिकको वरीपरी सेवा भन्ने सोचको विकास गर्दै आवश्यकता अनुसार नागरिकहरुको घर दैलोमै सेवा दिन घुम्ती सेवालालाई थप प्रवाकारी बनाइने छ ।

ई) सुचना प्रविधी

- कार्यालयबाट संचालन भएका योजना तथा कार्यक्रमहरूको सूचना तथा तथ्याङ्कको पहुचका निम्ति नगरपालिकामा डिजिटल डिप्ले बोर्ड राखी प्रविष्ट गरिने छ । प्राप्त सूचनाको ग्राफ तथा प्रगति चार्टहरू बनाई प्रगती समीक्षासंग आवद्ध गरी समीक्षा गर्दा लक्ष्य र प्रगतीमा केन्द्रित भएर गरिनेछ
- मोवाइल एपका माध्यमबाट नगरवासीले सरल र सहज रूपमा सेवा प्राप्त गर्न आफूसँग सम्बन्धित सूचनाहरूको उपयोग गर्न सक्ने, नगरको सेवाका बारे जानकारी लिई आफ्ना गुनासा र समस्या समाधान गर्न सक्ने व्यवस्था का लागि पहल गरिने छ ।
- स्थानीय,राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय सुचनामा नागरिकको पहुँच बढाउन पालिकामा एउटा स्थानीय एफ.एम. रेडियो संचालनमा ल्याउने नीति लिईने छ ।
- नगरपालिकाको आइ.टी. (सभा) हललाई प्रविधिमैत्री रूपमा व्यवस्थित गरिनेछ ।
- सि.सि.टिभिका माध्यमबाट प्रविधिमैत्री सुरक्षा नीति लिइने छ ।

अन्य विविध नीतिहरू :

- नगरकार्यपालिकाका कर्मचारी, पदाधीकारीहरू, राजनैतिक दल तथा सरोकारवालाहरूको क्षमता विकास तथा नगरपालिकाको संस्थागत विकास कार्यलाई सुदृढ गरिनेछ, उक्त कार्यकोलागि विभिन्न संघ संस्थाहरूसंग समन्वय गरिने छ ।
- नगरको विकासका साभेदार संस्थाहरू Good Neighbors, USAID/Sajhedari, युनिसेफ, CDC),EDC,NNDSWO,SOURCE Nepal,नगर विकास कोष, बहुक्षेत्रीय पोषण योजना लगायतका कार्यक्रम एवं अन्य संघसंस्था सहित सरोकारवालाहरूसंग समन्वय बढाइनेछ, साथै समन्वय बढाउन नगरकार्यपालिका कार्यालयमा सहजता ल्याउन NGO desk स्थापना गरिने छ ।
- शिखर नगरपालिकामा राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैर-सरकारी संस्थाहरूको लगानीलाई एक द्वार प्रणालीका आधारमा प्रोत्साहित गरिनेछ । उक्त संस्थाहरूको कार्यमा हुन सक्ने दोहोरोपन हटाउन, समन्वय र सहकार्य अभिवृद्धि गर्न नगरपालिकाले विशेष संयन्त्र बनाई सम्पर्क व्यक्ति तोकिनेछ ।
- योग गरौँ स्वास्थ्य बनौँ भन्ने नाराका साथमा घरघरमा योग पुऱ्याउने कार्यक्रमको शुरुवात गर्नकालागि पतञ्जली योग समिति सहित ब्रम्ह कुमारी इश्वरीय विश्व विद्यालय समेत संगको समन्वय बढाइने छ
- हाल स्वदेश तथा विदेशमा रहेका नगरक्षेत्रका ख्याति प्राप्त व्यक्ति, उच्च पदस्थ कर्मचारी, पूर्व प्रशासक, प्राध्यापक, साहित्यकार, उद्यमी, समाजसेवी, एवम् पदाधिकारी सहित सबै संग समन्वय गरी नगरको विकासका लागि मार्ग दर्शन एवम् स्रोत जुटाउने कार्य का लागि शिखर विज्ञ व्यक्ति समूह सूची तयार गरी निजहरु संगको सम्पर्क स्थापना गर्न भिडियो कन्फरेन्स, तथा समन्वय बैठक आयोजना गरिने छ ।
- नगरक्षेत्र भित्र रहेका गैर सरकारी सामाजिक संस्थाहरूको प्रोफाईल तयार गरिनेछ ।
- मुख्य चाडपर्वको समयमा नगरवासीहरूलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने गरि सुपथ मुल्य पसलहरु (नुन, चिनी, खानेतेल) संचालनमा ल्याईनेछ ।
- भुमिको अभिलेख र सुचना प्रणाली तयार गरिने छ ।

यस गरिमामय नगर सभाका अध्यक्ष ज्यू, सदस्यज्यूहरु

अब म आगामी आ.ब. को आय व्ययको संक्षिप्त अनुमानित विवरण प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहान्छु ।

अनुमानित आय व्यय र स्रोत ब्यबस्थापन :

यस नगरपालिकामा प्राप्त भएको निकासी दातृ निकाय एवं संस्थाबाट प्राप्त हुने बजेट सहितबाट यस नगरपालिकाबाट प्राप्त चालु आ.ब.को लागि निम्नानुसारको संक्षिप्त खाका प्रस्तुत गर्ने अनुमती चाहान्छु ।

यस नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७८।०७९ का लागि कूल आय रु.५३ करोड ४५ लाख, ४८ हजार रहेकोछ ।

आय तर्फ			
क्र.सं.	शिर्षक	स्रोत	रकम रु.
१	समानिकरण अनुदान	संघ	११ करोड ३४ लाख
२	समानीकरण अनुदान	प्रदेश	७९ लाख ८३ हजार
३	राजश्व बांडफाँड	संघ	१० करोड १५ लाख ८३ हजार
४	राजश्व बांडफाँड	प्रदेश	५६ लाख ९२ हजार
५	आन्तरिक आम्दानी	न.पा.	९० लाख ४२ हजार
६	विशेष अनुदान	संघ	२ करोड ७९ लाख
७	विशेष अनुदान	प्रदेश	५० लाख
८	समपुरक अनुदान	प्रदेश	
९	समपुरक	संघ	६१ लाख
१०	शसर्त विषयगत शाखा	संघ	३० करोड ३४ लाख
		जम्मा	५८ करोड १ लाख

३. अनुमानित व्यय र श्रोत व्यवस्थापन

आय : आगामी आ.ब. २०७८।०७९मा कूल आम्दानी रु. ५८ करोड १ लाख प्रस्तावित गरिएको छ ।

व्ययतर्फ : नगर तथा वडातर्फको प्रशासनिक खर्च तर्फ रु. ८ करोड २४ लाख विनियोजन गरिएको छ ।

नगर, वडा र विषयगत शाखा तर्फको विकास तथा पूजिगत कार्यक्रम खर्च तर्फ रु. १५ करोड ५३ लाख विनियोजन गरिएको छ ।

विषयगत कार्यालय शसर्त अनुदान कार्यक्रम तर्फ रु. ३० करोड ३४ लाख विनियोजन प्रस्ताव गरिएको छ ।

संघ तथा प्रदेश सरकारबाट तोकिएका विशेष अनुदान र समपुरक अनुदान तर्फ रु ३ करोड ९० लाख रकम प्रस्ताव गरिएको छ ।

आदरणिय नगरसभाका अध्यक्ष ज्यू, सदस्यहरुज्यू

बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने सन्दर्भमा हामीले गरेको आग्रहलाई स्वीकार गरी बैठक, अन्तरक्रिया तथा छलफलमा उपस्थित भै हामीलाई उल्लेखनिय सुभावा, सल्लाह दिई सहयोग गर्नुहुने आदरणीय नगर प्रमुख ज्यू लगायत नगरकार्यपालिकाका सदस्यज्यूहरु, विभिन्न समितिका संयोजक तथा सदस्यज्यूहरु, राजनितिक दलका प्रतिनिधिज्यू लगायत सम्पूर्ण समाजसेवी, बुद्धिजिवी महानुभावज्यूलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । यस नगरसभा सम्पन्न गर्न अहोरात्र कार्यमा खटिई सहयोग गर्नु हुने नगरपालिकाका कर्मचारी साथीहरुलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । योजना तर्जुमा प्रक्रियामा प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रुपमा संलग्न रहनु हुने विषयगत कार्यालयका प्रमुख तथा प्रतिनिधिज्यू एवं संघ संस्थाका प्रतिनिधिज्यू हामीलाई रचनात्मक सुभावा सल्लाह दिनुहुने सम्पूर्ण आदरणिय व्यक्तित्वहरु प्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु ।

अन्तमा प्रस्तुत बजेट र कार्यक्रमको कार्यान्वयनको निम्ति यहाँहरुबाट प्राप्त हुने रचनात्मक सुभावलाई मार्गदर्शनको रुपमा लिएर शिखर नगरपालिका कार्यान्वयनको निम्ती अगाडी बढने विश्वास दिलाउदै कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनमा यहाँहरु सबैको सहयोग निरन्तर रहने अपेक्षा गरेकाछौ ।

धन्यवाद !

ऋषिराज जोशी
वडा अध्यक्ष एवं नगरसभा सदस्य
शिखर नगरपालिका
तल्कोट, डोटी

